Anul I. No. 2 Aprilie 1929

„UTOPIA"

CUPRINSUL:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TIP. „CARTEA ROMÂNEASCĂ S. A.", CLUJ.

EXEMPLARUL: Lei 20.—

„UTOPIA"

REVISTĂ DE CULTURĂ GENERALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
CLUJ, STRADA BOB 2

Apare la începutul fiecărei luni, cuprinzând chestiuni din domeniul științei și filosofiei sociale

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENTUL:

Pentru particulari . . . . Lei 200 anual
Pentru Instituții, și Autorități „ 500 „

Trimitem No. 2 al revistei și rugăm pe cititorii noștri să nu mai întârzie cu achitarea abonamentului!

CETIȚI
ÎN CORPUL REVISTEI:
„ANCHETELE NOASTRE"!

„UTOPIA"

ANUL I. No. 2. APRILIE 1929

Jnviere.

— Glas de clopot înfioară văsduhul...

In răcoarea şi semiintunericul dimineţii — adunate în temple mari, luminate feeric, sau în bisericuţe cu luminiţe de ceară, tupilate la poalele munţilor — popoarele prăznuesc marea serbătoare a biruinţei lui Crist.

Simbol al unei dreptăţi eterne *şi* imuabile — Invierea — *coboară iarăşi balsamul său răcoritor peste rănile omenirii suferinde.*

Isus, isvor de nesfârşită bunătate, câtă înţelegere şi milă ai avut Tu pentru micimea şi sbuciumul nostru!...

.. Tu ai dărâmat zidul dintre bogaţi şi săraci făcând pe oameni egali înaintea Ta şi judecându-i numai după faptele lor; ai sfărâmat prejudecăţi îndreptând legea veche şi când blândeţea şi bunătatea nu erau de ajuns, cu biciul ai alungat pe neguştori din templu. *Celor săraci şi năpăstuiţi* Tu singur *le-ai luat apărarea şi cine altul ar fi putut răsplăti* răul *cu* atâta bine *cât ai făcut Tu oamenilor?*

Către Tine se îndreaptă şi acum toate nădejdile noastre şi ne pare atât de firesc şi de necesar să credem că adevăr este cuvântul Tău *şi* dreptatea Ta în veci dreptate este, *încât dacă Tu nu ai înviat, zadarnică va fi toată viaţa noastră...*

Crist, trimite raza Ta - călăuzitoare să lumineze în noaptea frământărilor şi rătăcirii noastre şi fă ca pacea Ta *să coboare între noi.*

Christos a înviat!...

UTOPIA.

—◆◆—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cuvântul unui Episcop
către Redacția Revistei „Utopia"

Tenacitatea și entusiasmul cu care D-Voastre ați pornit la drum dorind să ajutați lumii de azi a pluti în sferele senine ale idealismului curat, — m'au impresionat adânc. Ați pornit la muncă fluturând titlul: „*Utopia*". Cuvântul acesta nu înflăcărează scepticismul de azi, dar el cuprinde realitatea zilei de mâne. Căci ceeace scrieți în coloanele revistei „Utopia" sunt realități iredutabile.

D-Voastre voiți a indica o dâră de lumină pentru generațiile care, în lipsă de orientări precise ușor se pot pierde în vârtejul devizelor de tot felul, împrăștiate în lume cu ajutorul tiparului. Deja în numărul începător al revistei arătați că nu este îngăduit a ne închide ermetic în camera obscurității, aprinzând opaițul făcut de mâna omenească și negând lumina soarelui de pe cer, — ci trebue să ne cristalizăm sufletele în lumina lui Hristos.

D-Voastre răscoliți ideea păcii, după care se dorește omenirea și v-ați propus a elucida rolul religiei în istoria omenirii, — probleme de o importanță capitală. Bunul Dumnezeu să vă ajute a vă îndeplini scopul nobil fixat cu multă claritate și dorință vie. Nu există o mai frumoasă tendință decât aceea a D-Voastre, care V-ați propus să urmăriți tendința omului spre o Ființă supremă, triumfătoare prin apariția blândului Iisus !..

Subsemnatul voiu urmări cu viu interes munca D-Voastre, rugându-vă să mă înscrieți între cititorii și sprijinitorii revistei.

Cu arhierească binecuvântare.

† **Dr. Grigorie Comșa**
Episcopul Aradului

26 Martie 1929.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pedagogia socială

de *Vl. Ghidionescu*
profesor universitar

Incă din ultimul deceniu al veacului al XIX-lea, începuseră subt înrâurirea comptismului, să se manifeste mişcări, care trebuiau să ajungă la această imperechere de vorbe, iar începutul veacului al XX-lea, scoate în evidenţă această concepţie a pedagogiei subt un aspect social.

Va fi fost poate o înrâurire a evoluţiei sociologiei însăşi, în aceeaşi epocă a efloreşcenţei tendinţelor de a privi manifestările intelectuale subt un aspect social sau sociologic, în contradicţie cu tendinţele tradiţionale şi considerate ca individualiste. Destul este să semnalăm că şi pe terenul pedagogic, s'au făcut obiecţii, mai ales contra pedagogiei tradiţionaliste, contra pedagogiei individualiste, care se ocupă prea mult de problema educaţiei şi învăţământului copilului ca individ în el însuşi, ca personalitate şi chiar în vederea formării acestei personalităţi. Idealul herbartian chiar, a forma caracterul-religios al copilului, a forma prin educaţie omul de caracter, apare pentru unii urmaşi ai lui Herbart ca un ideal *individualist*.

De aici, opera denumită clasică, a unui Natorp: *Sozial-pedagogik*, pentru a mă restrânge în faţa unei bibliografii extrem de bogate în acest sens.

In Franţa, retragerea în primii ani ai noului veac, dela catedra de educaţie dela Universitatea din Paris (Sorbona), a vestitului *Ferdinand Buisson*, atras şi prins în vârtejul activităţii şi luptelor politice de partid, şi înlocuirea lui prin *Durkheim*, pân'atunci reputat sociolog, dă o impulsie marcantă doctrinei pedagogiei franceze, spre directiva pedagogiei sociale, din chiar prima sa lecţiune de deschidere a cursului lui Durkheim, întitulată „Pedagogie şi Sociologie".

Şi cu toate acestea până astăzi încă se poate constata o confuzie în concepţia ce o avem asupra pedagogiei sociale.

Unii o cred şi acum, ca putând înlocui întregul domeniu al pedagogiei, sau mai bine zis, cred că pedagogia însăşi, ca ştiinţă şi ca scop practic, nu poate fi decât pedagogie socială

Ei zic, că educaţia şi învăţământul, nu pot privi pe copil, numai subt unghiul intereselor individuale, ci şi al celor sociale, spre a-l face un om folositor societăţii.

Eu cred că, dacă numai pentru atât s'a făcut atâta mişcare, în jurul pedagogiei sociale, e pentru prea puţin. Căci, afară de unii pedagogi, din unele epoci anumite, şi afară de câteva epoci, însăşi îndepărtate prin întregul lor conţinut cultural de aspiraţiunile unor reforme sociale, cum ar fi veacul de mijloc, preocuparea educaţiei şi învăţământului n'a eliminat conside-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

rațiile sociale ale timpului. Și când se impune ca scop al educației formarea unui om de caracter cum putem noi crede că, atingând eventual acest scop, el ar rămâne în afară de cerințele sociale? Ce, oamenii de caracter, nu sunt folositori societății? Sau, omul de caracter n'a aspirat în el atâta „social", nu conține în el atâtea elemente „sociale", fără de care n'ar putea subsista chiar ca un om de caracter?

Domeniul pedagogiei sociale trebue să fie un altul. In chiar evoluția vieții moderne, pe toate terenurile a scos la iveală preocupări, probleme și soluții teoretice și practice, resultate ale evoluției unei *conștiințe* sociale mai puternice și mai profunde ca în alte timpuri. Cunoașterea interdependenței sociale în care trăim și a legilor ce o conduc n'a rămas, pe de altă parte, numai un obiect de studiu al sociologiei. Pe toate terenurile vieții noastre s'a întrevăzut necesitatea studiilor acestor interdependențe. Problema educației a căpătat aspecte noui de studii și soluții. Un întreg mănunchiu de probleme și organizări practice în jurul îngrijirei primei copilării, a creat o nouă ramură teoretică numită „puericultură", și opere practice de asistență și îndrumare, din primele zile ale primului născut.

O întreagă legislație cearcă în această direcție să garanteze în fiecare țară scăderea, dacă nu chiar înlăturarea mortalității copiilor, elementara condiție de a păstra mai întâi materialul de mai târziu al educației, și de a-l păstra apoi în condițiile cele mai favorabile fizice, ceea ce nu va fi de puțină valoare pentru opera educației și învățământului de mai târziu.

O altă categorie de probleme, îmbrățișează chestiunea condițiilor igienice și morale a locuinții și hranei elevilor, condiții, cari și ele, nu cu puțin influențează întreaga problemă a educației, creând tocmai opere de ordin pedagogic-social, pentru îmbunătățirea situației, ca problema cantinelor școlare, coloniilor de vacanță, a școalelor în aer liber. Mai vastă și mai gravă devine chestiunea ocrotirii copiilor abandonați de părinți (copii găsiți, orfani de mamă și de tată), sau cei moralmente abandonați de familie, clientela polițiilor și închisorilor, copiii vicioși într'un cuvânt; sau cei rău tratați de familie, sustrași dela hrana de toate zilele, bătuți, schinghiuiți sau exploatați de familie, patroni etc.

Pentru toate aceste probleme statele civilizate au făcut legi de ocrotire și de îndrumare educativă specială, au înființat tutela de Stat, au înființat organe de control și de supraveghere, societăți etc., au creat școale de corecțiune, sau de îndreptare, cu un sistem special de educație. In fine, ideea de pedeapsă a individului din codul penal a suferit o transformare radicală. Pedeapsa minorului nu mai poate fi identificată cu aceea a adultului, sau cu puțină diferență, ci ea își schimbă caracterul. Nu mai urmărește răzbunarea societății, nici apărarea ei, ci corectarea, îmbunătățirea, educarea minorului rătăcit, fie el și

anormal. De aci a provenit organizarea „tribunalelor pentru copii“, cu judecători speciali şi metode speciale, care a câştigat teren în toate ţările în zilele noastre, precum şi a şcoalelor de corecţie.

In fine, ating numai, chestiunea educaţiei copiilor debili mintali, cari cer şcoale şi clase speciale, capabili de educabilitate, cu metode speciale şi corp didactic special pregătit.

In rezumat, toate aceste probleme, sunt de un ordin nou; ele nu intră în cadrul preocupărilor pedagogiei tradiţionale; sunt probleme, cari lărgesc cadrul acestei pedagogii şi mai cu deosebire impun un aspect nou: *aspectul social al pedagogiei*. Acest aspect, devenind o ramură a pedagogiei clasice, nu conţine discuţii teoretice şi ideologice asupra aspectului social al educaţiei, ci un material nou, propriu şi deosebit, deşi în legătură cu problemele tradiţionale ale pedagogiei, de probleme teoretice, şi mai ales de organizări practice, legislaţii şi opere concrete, cari tind să devină anexele cunoştinţelor pedagogice ale educatorilor. Căci fără de soluţiile, cari trebue să se dea în acest domeniu, opera educaţiei însăşi este îngreuiată, dacă câteodată ea nu devine chiar imposibilă.

Atât opera pedagogului teoretic, cât şi opera educatorului practic, se loveşte, fiecare în realizarea lor, de atâtea greutăţi, încât numai mână în mână, cu soluţiile pedagogiei sociale vor putea să-şi atingă scopul.

Iată cum înţeleg eu cadrul, materialul şi metodele pedagogiei sociale. La noi în ţară s'a făcut prea puţin pe acest teren. Latura ocrotirii primei copilării a fost, este adevărat, mai accentuată. Dar va rămâne un astfel de program o utopie? Nu cred. Adevăratele necesităţi ale reformei sistemului nostru de educaţie ne vor obliga să ne mişcăm şi în această direcţie.

Pacifism...

II.

Războaelor nu le au lipsit — îndeosebi celor mai apropiate de epoca noastră — nici motivele de ordin economic.

Finanţa internaţională, singura care nu pierdea, oricare ar fi fost sfârşitul unui războiu, a ştiut adesea — prin o abilă reţea de intrigi în lumea diplomatică — să provoace conflicte, de pe urma cărora, dacă popoarele sufereau, în schimb ea, incoloră, fără patrie şi imună la toate nenorocirile celorlalţi muritori, realiza din umbră beneficii considerabile tocmai din suferinţele acestora

Nimeni nu va avea naivitatea să susţină că războiul trecutul,

a fost început pentru a se face dreptate popoarelor mici asuprite şi că realizarea unităţii noastre naţionale, dealtfel ca şi a celorlalte popoare, a fost un scop principal al lui.

Aceste realizări, conveneau pentru moment Puterilor Mari şi serveau de admirabil pretext pentru a masca rivalitatea dintre imperialismul german şi cel franco-englez.

Dar, dacă răsboaele din secolul trecut şi cel dintre anii 1914—18 şi-au mai găsit justificarea lor ulterioară in realizarea complectă a principiului naţional, nimeni nu poate contesta caracterul şi consecinţele economice şi îndeosebi, nimeni nu poate suştine că răsboaele viitoare nu vor avea drept cauze principale consideraţiuni de ordin pur economic.

Şi cu acestea — desigur datorită şi nouilor mijloace de luptă — răsboiul îşi va pierde definitiv şi aureola de nobleţe, de vitejie şi cavalerism ce-i mai rămăsese din trecut.

Odinioară, cei cari se duceau la răsboiu, socotind că luptă pentru o cauză mai mult sau mai puţin sfântă, duceau cu ei un elan neprecupeţit şi o admirabilă dorinţă de sacrificiu. Adversarului, i se recunoşteau şi apreciau calităţile şi nu se întrebuinţau faţă de el decât mijloace privite oarecum legitime.

Consideraţiunile de ordin afectiv înlăturate, cifrele şi concurenţa acerbă, nu vor putea da în răsboiu, decât calcul rece, cruzime şi meschinărie neîndurătoare.

Nu armura, nu rezistenţa sufletească va decide în viitor soarta naţiunilor, ci technica lor. Răsboiul viitorului va deplasa locul luptei în interiorul ţărilor, iar armele de acum, devenite inutile, lupta se va da nu între armate ci între populaţia nevinovată a satelor şi oraşelor şi între mijloacele de luptă ucigătoare întrebuinţate pe calea aerului.

Şi astfel înc'odată aplicaţiunile ştiinţei se vor îndrepta chiar împotriva ei, civilizaţia va zdrobi cultura, săpându-şi în acelaşi timp şi groapa sa, pentruca pe intreg globul să nu rămână în urma cataclismului ce se apropie implacabil, decât un imens morman de ruine printre cari câţiva oameni — troglodiţi ai unei noui omeniri — scăpaţi ca prin minune din marea furtună, să reia dela început toată „comedia".

In lumina acestor perspective, cari sunt mai aproape de realitate decât am putea crede, *pacifismul* apare ca unica soluţie care să poată preveni deslănţuirea unui viitor răsboiu şi care să poată opri pe oameni de a împinge rivalitatea şi concurenţa până la o exterminare reciprocă.

Pentru realizarea păcii trebue însă ceva mai mult decât o vagă dorinţă de pace şi linişte. Trebue ca pacea să fie voită şi mai ales voită energic de cei ce o pot realiza, ea neputând porni în nici un caz dela cei slabi, (cum n'ar putea porni dela ei) aceştia prin firea lor fiind întotdeauna — şi fără succes — aderenţi ai păcii.

Mişcarea pacifistă trece acum prin greutăţile inerente ori-

cărei mişcări cu caracter generos. Intotdeauna s'au găsit oameni cari să împiedice şi să compromită ideile mari tocmai prin faptul că s'au făcut — cu un exces de zel nu tocmai desinteresat — exponenţii acestor idei.

Cioclii, exploatatori ai oricărui avânt generos, găsesc în ele un plasament rentabil şi uneori reuşesc să le paralizeze pentru multă vreme mersul, sau chiar să le îngroape definitiv in mocirla micimii lor, ca apoi să se înscrie îndată adepţi ai altor idealuri.

Câţi umanitarişti, câţi predicatori de profesie nu bat şi la noi monetă din suferinţe şi gânduri cari nu sunt ale lor?

Pacifismul îşi are şi el profesioniştii lui vremelnici. Dar el, mai are şi alte neajunsuri. Ii lipseşte încă un program politic de realizări, clădeşte încă tot pe iluzii şi îndeosebi clădeşte prea mult pe viitor, neglijând prezentul; lucrează fără metodă vrând să câştige totul deodată cu o singură lovitură şi mai ales fără un plan bine stabilit, protagoniştii lui activând adesea fără unitate, izolaţi şi împărţiţi în diferite grupări.

Mulţi dintre aceştia — trăind într'o lume a visurilor lor — sunt lipsiţi de simţul realităţii şi foarte puţini sunt gata să dea un ajutor, o contribuţie efectivă şi energică pentru realizări pacifice de ordin practic, positiv.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Desprindem din complexul de iniţiative, mişcări şi societăţi, două tendinţe în drum spre realizarea păcii universale: o mişcare oare cum *conservatoare* având-şi sediul la Geneva (Soc. naţiunilor) şi o alta *revoluţionară* cu centrul la Moscova[1]).

Rezultatele de pân' acum ale acestor mişcări nu îndreptăţesc prea mult optimism. Fără a considera Societatea naţiunilor ca o jucărie, un mare experiment (dar atât) sau ca o unealtă a Finanţei internaţionale — cum au făcut oameni politici dealtfel nu tocmai lipsiţi de simţul realităţii[2] — e greu de crezut că Soc. Naţ. va putea să menţină pentru multă vreme pacea actuală, după cum e tot atât, poate chiar mai greu de crezut, că Moscova va fi capabilă cu aceleaşi mijloace ale răsboiului, să cucerească şi să întroneze pe ruinele aşezărilor de azi o pace durabilă.

Faţă de aceste două mişcări şi pretinzând să constitue o punte de trecere între ele, se desenează tot mai mult o a treia, aceea a unui *pacifism de evoluţie*[1]) menit să împace aspiraţiunile de ordin naţional ale popoarelor cu cele de ordin social.

Evoluţia fiind un element specific şi organismului social, incontestabil că o acţiune de pacificare bazată pe evoluţie, va avea mai multe şanse de reuşită decât cele precedente.

---

1) Coudenhove—Kalergi: Praktischer Idealismus.

2) Lloyd George.

Inainte de a arăta însă mijloacele de acţiune ale acestui pacifism, este bine să facem distincţie între pacificarea Europei şi pacea universală.

Incontestabil că realizarea păcii în Europa este şi o condiţie dar totodată şi un pas gigantic spre pacea universală; altele sunt însă problemele şi mijloacele de realizare ale păcii europene si altele ale celei mondiale.

Societatea naţiunilor neputând însoţi arbitrajul său de sancţiuni eficace şi neputând rezolvi problema dezarmării, — înarmarea continuă deci să înghită cu aceeaşi furie milioane atât de necesare producţiei şi refacerii pierderilor răsboiului — nici garantarea păcii nu poate fi decât iluzorie, cum tot iluzorie este încă şi pacea visată de Soviete.

Pacifismul bazat pe evoluţia şi interdependenţa fenomenelor sociale şi economice, propune soluţionarea problemei frontierelor, a minorităţilor ca şi a problemelor de ordin social cari împiedecă realizarea păcii, prin o *federalizare a statelor europene* care menţinând statu-quo-ul frontierelor şi satisfăcând astfel sentimentul naţional, să facă totuşi mai puţin simţite aceste frontiere prin o uniune vamală, pact de garanţii, reducerea efectivului armatelor etc. In afară, o alianţă a acestei Pan Europe cu Rusia, America şi Asia, i-ar putea asigura o pace de lungă durată.

Problemele cari condiţionează pacea universală, ca problema Indiilor, cari se ridică tot mai impetuos împotriva imperialismului colonial englez şi problema Australiei precum şi Pactul Kellog şi Pan Europa, vor forma subiectul unui articol viitor.

I. H.

COEDUCAŢIUEA SEXELOR

Dr. G. Retezeanu.

> „In apropiata jumătate de secol coeducaţiunea sexelor va fi adoptată de toată lumea pentru şcoli, colegii, instititute profesionale, nu numai in Statele-Unite unde acest sistem domină chiar acum, dar in toate celelalte ţări civilizate." — Th. Correy: Coeducaţion. (The Encyclopedia americana, t VII. 1922).

Această problemă răsfirată şi adunată în tot felul aiurea, la noi abia e atinsă. Patrimoniul nostru social s'a îmbogăţit îndeobşte prin imitarea contimporanilor. Dar această imitare s'a făcut totdeuna nu la începutul unei mode, ci când moda era pe cale de a fi înlocuită. Nu am luat parte la frământările

altor popoare pentru a crea o instituţie, pentru a da o directivă nouă sau pentru a aplica o teoria nouă. Rezultatele trudei altora le am luat de a gata şi, impunându-le de sus în jos prin legi pripite, am căutat că le aclimatizăm. In ţările de origină, din rezultatele a două sau mai multe teorii, a răsărit o nouă teorie, o nouă modă, a cărei aplicare s'a început imediat; încremeniţi în ceeace am adoptat, am continuat să vegetăm până ce noua modă ne cotropia în baza procesului firesc de extindere. Devenită universală, lipsurile, inerente oricărei forme, îi erau văzute, în primul rând, de minţile care o scorniseră, şi astfel născocirea altei mode era posibilă numai acolo unde fusese născocite şi celelalte. Să luăm un exemplu actual: pe temeinicia datelor psihologiei behavioriste la Anglo-Saxoni şi pe a datelor psihanalizei la Germani şi Elveţieni s'au creat sisteme nouă de educaţiune; la noi, câţi, chiar dintre cei chemaţi să se pronunţe în această ordine de idei, ştiu despre ce este vorba? E foarte greu ca ceice cunosc un lucru să recunoască făţiş că alt lucru nu cunosc şi să se străduească să-l cunoască. E soarta tuturor ţărilor în care predomină funcţionarismul: sistemul învăţat aducând pâinea zilnică, ce-ar putea aduce o nouă trudă? Puţini sunt aleşii cari iau abecedarul nouălor teorii şi învaţă din nou să cetească şi să scrie. Cei mai mulţi, mari şi mici, închişi între ziduri chinezeşti îşi apară morţiş integritatea concepţiei imitate altădată, ascunşi în dosul unei false tradiţii. Generaţia care se ridică, cu concepţii nouă, strânsă de mediu se resemnează la un compromis, premenit ulterior prin extinderea naturală a modei.

Aşa stau lucrurile şi cu coeducaţiunea sexelor. Majoritatea s'a opus, n'a vrut să audă de coeducaţiunea integrală a sexelor; cei puţini au strecurat printre articolele de legi şcoala primară mixtă — o coinstrucţiune trunchiată. Rodin a sculptat torsuri care îndeamnă imaginaţia să le completeze; creatorii şcoalei mixte au sculptat numai picioarele statuii educaţiunii, lăsând închipuirea copiilor s'o întregească.

Cel mai de seamă argument al adversarilor coeducaţiunii sexelor e că între femeie şi bărbat ar fi o deosebire psihologică distinctă. Dar, „ştiinţa a stabilit încă demult că organismul masculin şi cel femenin sunt, în fond, identice şi că numai elementele reproducătoare diferenţiază cele două sexe. Şi este sigur că numeroasele caracteristice ale fiecărui sex depind de evoluţia regulată şi de activitatea neîncetată a organelor sexuale." [1]) Deci identitatea funcţiunilor generale e recunoscută Deosebirile dintre sexe sunt provocate de organele de reproducere, care, prin secreţiunile lor interne, creează şi menţin particularităţile sexuale secundare.

[1]) Ştiinţa educaţiei. Dr. Jean Demour, Tobie Jonckheere traducere de Alexandrina Demetrescu.

Directivele educative deosebite favorizează, însă, o deosebire psihologică între sexe, pe care, până la maturitate, mediile sociale, la rândul lor, o accentuează. Totuş, această deosebire nu e aşa de mare cum este între diferitele grupuri de oameni, indiferent de sex, cărora li se dă aceeaş intrucţiune şi educaţiune, urmărindu-se nivelarea lor. Luând cele două tipuri psihologice: masculin şi femenin, le găsim o parte comună care s'ar mări din generaţie în generaţie dacă mediul social, educaţiunea şi instrucţiunea ar fi indentice pentru ambele sexe. Astfel, din două tipuri psihologice deosebite am avea un tip dobândit comun. Profesorul de sociologie Richard în „La femme dans l'histoire" şi Havelock Ellis în „Man and Woman" susţin că evoluţia naturii omeneşti tinde la atenuarea diferenţelor sexuale; în special Havelock Ellis e de părere că „asimilarea sexelor" ar asigura desvoltarea regulată şi armonioasă a omenirii.

E drept că scopurile urmărite de învăţământ nu sunt aceleaşi pentru băeţi şi pentru fete, dar noi nu vorbim de instrucţia şi educaţia fetelor care se pregătesc pentru a fi bune gospodine şi mame, ci de coeducaţiunea integrală a tineretului care se pregăteşte pentru carierele — femenine şi masculine — pe care condiţiunile economice le-au făcut aceleaşi: profesoratul dela învăţător până la profesorul universitar, advocatura, farmacia, medicina, cariera bancară, consulară. etc. Nu este, oare, mai mică deosebirea psihologică între femeie şi bărbat când pe amândoi îi arde arşita cea dogoritoare a zilei de secerat sau îi istoveşte deopotrivă vieaţa trudnică din fabrici, decât când îi macină pe îndelete lucrurile dăscăliceşti sau îi fărămiţează cifrele migăloase? Cartea i-a despărţit. Mergând pe acelaş drum, la răspântia numită „şcoala primară", o parte a luat-o pe un drum, iar altă parte pe altul. Cele două drumuri i-au dus prin meleaguri deosebite, pentru a-i face să cunoscă diferit vieaţa, căci fiecare grup era socotit ca având în lume altă menire. După un ocol de mulţi ani, cele două drumuri s'au unit din nou în faţa porţii larg deschise a universităţii; iar grupurile, urmărind de astădată acelaş scop, se concurează pentru realizarea lui.

Pentru a învăţa e nevoie de cheltuirea unei cantităţi oarecare de energie, care cantitate e cu atât mai mare cu cât programele de învăţământ sunt mai încărcate. Individul, având ca instincte primare, din care toate celelalte instincte derivă, instinctul de conservare, instinctul de sine şi instinctul speţei, prinse de Freud în conceptul de „Eros", iar ca antagonist instinctul de distrugere sau de moarte, va lua energia acelui instinct care nu e îngăduit să se manifesteze, deci refulat: instinctul speţei.

Consumându-şi, în felul acesta, energia instinctului speţei, cele două sexe se depărtează, sociabilitatea scade, şi, în locul

unui tineret luminat care să se îndrepte spe făgaşul speţei ca prin învăţătura dobândită să caute ameliorarea rasei umane, aşa cum o face pentru animale şi plante, avem un tineret cu eul hipertrofiat, ale cărui tendinţe cuceritoare şi dominatoare se opresc asupra procreaţiunii numai când aceasta îi oferă posibilitatea unei mai îmbelsugate existenţe. Liberat de speţă, acest tineret substitue idealul individual idealului speţei. Fiecare, fiind ultima verigă a unui lanţ cu mii şi milioane de verigi, în orbirea i de sine, nu vede cum alături verigele se unesc pentru a duce mai departe lanţul vieţii.

După Forel, nevoile sexuale sunt deopotrivă şi la băeţi şi la fete, situaţia titratelor însă e mult mai tristă: îndemnate de acelas dor de dominare, se avântă cu încredere în valurile vieţii, şi numai după ce au îndurat vitregia luptei, când, cu toată vârsta înaintată, idealul individual visat rămâne tot departe, numai atunci, risipindu-li-se speranţele, în fiorii îngrijorării şi uneori şi-ai desnădejdei, îşi strâng pânzele visării şi se îndreaptă spre ţărmul căsătoriei convenţionale. Şi atunci, fecundaţia va da intelectualilor copii nemernici căci numai iubirea e cauza ordinei şi armoniei. Mama intelectuală „atrage şi utilizează pentru sine constituanţii sanguini necesari nutriţiei creierului său, aşa că, dacă alimentaţia sa nu-i judicioăsă şi suficientă din acest punct de vedere, cererea e superioară aprovizionării, elementele indispensabile lipsesc creierului copilului — ale cărui trebuinţe sunt cu atât mai mari cu cât spermatozoidul era deasemenea acela al unui om inteligenţ."[1]) Deacea pedagogii de seamă au multă dreptate când recomandă dela catedră viittoarelor profesoare „matriarhatul social" preconizând, în acest mod, după părerea noastră, instituirea ordinului călugăriţelor ştiinţei.

Prin coeducaţiune integrală instinctul speţei, ne fiind refulat atât de puternic, se va sublima şi în prietenie, în afecţiune pentru celălalt sex. Tineretul mânat de dorinţa sexuală va concepe idea de gospodărie intemeiată pe iubire. Vom avea un tineret mai puţin pretenţios, mai modest, dar trăind în realitate şi sănătos. Şi poate că problema proletariatului intelectual îşi va găsi rezolvarea pe această cale mai sigur şi mai de grabă decât pe oricare alta. „Marşul triumfal spre nenorocirea de mâine"[1]) e marşul desrădăcinaţilor, al intelectualilor care şi-au preschimbat, prin metodele actuale de educaţie, energia fundamentală a fiecărui om în dorinţa nesăbuită de dominare. Prin coeducaţiune numărul căsătoriilor timpurii şi al copiilor sănătosi va creşte şi în acelaş timp se va naşte din vreme în sufletul părinţilor sentimentul realului, care îi va

[1]) Ayons un bel enfant à volonté — Dr de Rofia.

[1]) Nichifor Crainic: „Proletariatul intelectual" Curentul Nr. 423. 1929.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

determina pe unii să se îndrepte spre ocupaţiuni practice, sau, în general, îi va face în stare de a îndruma temeinic generaţiile de mâine. In ţările în care coeducaţiunea există, numărul studentelor, raportat la numărul populaţiei e sub jumătatea numărului studentelor dela cele patru universităţi româneşti. In America coeducaţiunea e privită de unii geneticiani ca un factor eugenic „Edwin Grant Conklin, stabilind starea eugenică a unei instituţii coeducative, a constatat că aproape 33 % din studenţi au luat în căsătorie camarade de ale lor, că divorţurile sunt puţin numeroase şi numărul copiilor destul de mare în fiecare familie" [1]). Noi credem că dispariţia constatată de igienişti, după trei patru generaţii, a oricărei familii aşezată exlusiv la oraş, trăind în condiţiunile actuale educative şi fară să fie regenerată prin căsătorii din mediul rural, se datoreşte în mare măsură în afară de condiţiunile neigienice orăşeneşti, lipsei de coeducaţiune.

O altă învinuire adusă coeducaţiunii se sprijineşte pe ipoteza imoralităţii, ca şi cum virginitatea şi castitatea ar fi apanajele oraşelor. Imoralitatea coeducaţiunii e o conjectivă pur gratuită, deoarece experienţa dă căştig de cauză coeducaţiunii chiar la noi. Intr' adevăr, elementele de premenire, fizice şi morale, ale neamului nostru nu se evidenţiază în clasele în care tineretul e educat separat, ci ţâşnesc din pătura ţărănească unde coeducaţiunea e integrală. Această coeducaţiune are la noi un caracter etnic. Şcolile aşa cum le avem nu sunt ale noastre, ci etichete lipite pe clădiri durate după concepţii împrumutate. Spre binele nostru în aceste şcoli sunt sacrificaţi utopiei pedagogice cel mult 10—20 % din populaţia şcolărească, restul crescând liber în jocuri svăpăiate, liniştitoare de suflete, fără zile de eşire la plimbare în rânduri disciplinate, neastâmpărătoare de porniri. Astfel, cei 80—90 % de copii, învăţând să-şi cunoască datoriile reciproce, fiind mai bine pregătiţi pentru viaţă socială, care implică coexistenţa bărbaţilor şi a femeilor, constituesc bogăţia capitalului uman al neamului.

Un elev în jurnalul său scrie următoarele: „E ciudat, la şcoală suntem cu fete, ne batem tot timpul cu ele, le hărfuim şi aceasta nu ne produce cel mai mic efect, în timp ce dacă cetim ceva asupra acestui subiect nu mai e cu putinţa să dormi!" [1])

Totuş, la noi şcoala mixtă e un inconvenient moral, pentrucă aceleaşi instituţiuni adăpostesc şi pe cei sănătoşi morali şi pe cei viţioşi şi pe cei înapoiaţi şi pe cei sănătoşi la minte. Nu se iau măsuri pentru cei bolnavi sufleteşte, ca şi cum aceştia n'ar exista. In Germania şi in Franţa unde sunt de decenii

---

[1]) „Selecţia sexuală la om". Prof. Val. Puscariu. Buletin eugenic şi biopolitic Nr. 11—12 1928.

N. Agnev: „Journal de Kostia Riabtzew."

BCU Cluj / Central University Library Cluj

instituţii speciale pentru copii vitioşi, sute de mii de copii sunt luaţi cu forţa dela părinţi fiindcă s'au abătut dela morala curentă — e legiferat în acest sens — şi sunt educaţi în aceste instituţii, sub nume de împrumut. In Germania: „Casa aspra"; în Franţa: „Coloniile agricole"; în Belgia şi Elveţia: „Case de corecţie"; în Anglia şi America: "Scolile de reformă", etc. Elementele rele fiind îndepărtate din şcoală, cuvintele directorului Biroului şcolilor nouă, Ad. Ferrière, ar fi pe deplin îndreptăţite: „Nimic nu-i aşa de curat ca înclinarea care se iveşte... La o fire sănătoasă şi echilibrată sentimentele fac imposibilă orice lipsă de respect... E aici o imposibilitate psihologică mai puternică şi mai sigură decât toate obstacolele materiale." [1])

Dacă educaţiunea ar tinde în primul rând la formarea spiritului cavaleresc, dacă chestiunile de onoare ar fi desbătute de elevi sub controlul profesorilor cari n'ar mai utiliza pe elevi pentru spionaj în şcoală; iar pe de altă parte dacă idea de inviolabilitate ar fi în aşa fel expusă încât orice elevă s'o conceapă: şcoala mixtă ar înlocui morala făţarnică prin morala senină întemeiată pe adevăr, care ar duce la libertatea moravurilor — eroica concepţie morală.

Copilul trebuie educat pentru vieaţă, nu pentru a fi o enciclopedie vie. Şcoala nu trebuie să fie o instituţie în afară de vieaţă, ci *înăuntrul vieţii* şi *pentru viaţă.*

Tradiţionalismul religiei şi istoria

V. Vlad

Dacă articolul meu precedent îl priveşti la lumina atenţiei, îţi apare, din cuprinsul lui o idee căreia nu i-am dat trup de cuvinte, e însă subînţeleasă. Acum o rostesc prin slove: omenirea urmează drumul istoriei nu după un capriciu al ei, ci paşii îi sunt determinaţi. Determinaţi de anumiţi factori, unii din afară, alţii din însăşi plămădeala omenirii. Doctrina materialismului istoric crede a fi reuşit să reducă toate aceste determinări, toate aceste impulsuri la unul singur: al producţiei şi repartiţiei bunurilor materiale. In cele scrise am voit, între altele, să învederez unilateralitatea doctrinei marxiste, opunându-i un factor sufletesc: religia. Aş fi putut alege un altul: educaţia, — cu origini umile, în lumea animalelor, dar în palmele căreia se găseşte aproape întreg viitorul omenirii, sau

[1]) Semaine littéraire de Genève, fev. 1929.

puteam aminti viaţa născocitorilor de maşini, sau a savanţilor creatori de seruri. Dacă m'am oprit la exemple din domeniul credinţei, e că atenţia ne vom concentra-o asupra acestui fenomen.

Silueta istoriei veacurilor, s'a schimbat sub influenţa religiei. Istoricii omenirei, — magicieni cari dintr'un mormânt, o armă ruginită şi un hrisov îngălbenit scot viaţa unui veac·, cercetează şi riturile, urne în cari ni s'a păstrat lumina religiilor din vremurile moarte.

Religia, în bună parte, e *tradiţionalistă.* Acest tradiţionalism face ca biserica să ia adesea, în domeniul social, atitudini reacţionare. Aşa se explică bombardamentul catedralelor credinţei de către curentele de stânga. Inzestrarea democrată a femeilor cu drept de vot însemnează, contrar aşteptărilor, o întărire a forţelor reacţionare, o reînviere a clericalismului ce a putut fi atât de greu învins. (Brandes). Mă întreb însă, dacă tradiţionalismul credinţei nu e o frână salutară pentru epoca noastră care străbate vijelios panta schimbărilor continui.

Riturile pun în legătură pe credincios cu puterile supranaturale. A nu săvârşi la timp riturile, sau a-le executa greşit însemnează să-ţi atragi mânia forţelor misterioase. In literatura noastră, a descris D-l L. Rebreanu îndelungatele griji de a pregăti trecerea sufletului în lumea umbrelor fericite. („Adam şi Eva"). Mortul nu poate trece în lumea lui Osiris decât peste puntea riturilor corect îndeplinite. Dacă din străvechile, neînţelesele rugăciuni s'ar greşi o iotă murmurată, sau dacă amuletele ar fi rău pregătite, mortul ar fi condamnat întunericului veşnic şi chinului din lumea besnei de sub pământ Indeplinirea riturilor la iniţieri, căsătorii,.., nu trebuesc săvârşite cu mai puţină grije. Corolar: *religia e conservativă.* Repetarea, cu atâta teamă, cu atât de mare grije. explică păstrarea lor în aceaşi formă dealungul a multe zeci de veacuri.

Omul nu are decât un grăunte de încredere în puterile lui sufleteşti. Deacea dă crezare mai multă spuselor semenilor lui decât ochilor săi. Deacea credinţele, temerile, idealurile omului nu sunt ale lui, ci ale societăţii în mijlocul cărea trăeşte. Neincrederea în adevărul întrevăzut de el creşte, când e vorba de credinţa religioasă, căci adevărurile religioase n'au fost descoperite ci revelate. Au fost revelate unor fiinţe cari aveau numai înfăţisarea de oameni, cutoatecă au trăit şi suferit între muritori. O generaţie, tot ce poate face mai bun, e să păstreze cât mai nealterată învăţătura sfântă transmisă lor de înaintaşi

Se poate explica neschimbarea formelor religiei, riturile la căsătorie, felul de a se închina, obiceiurile de înmormântare, (la Chinezi de exemplu), toate sunt azi aşa cum le descriu vechile texte. (Tşeuli, 1100 în a. ch.) Dar vechimea, încrememenirea lor într'o anumită formă, datează de vremi cu mult mai bătrâne, căci le găsim identice până în cele mai mici

detalii, în cultul grecesc şi roman. Iar identitatea aceasta nu poate fi explicată decât prin originea lor comună. Din fixitatea unor rituri se poate ajunge la deducţii preţioase pentru istoria civilizaţiilor omenirei. E. Hovelaque în „La Chine" conclude, contrar afirmării unor istorici, că populaţiile cari au dat mai târziu civilizaţia chineză şi mediteraniană, s'au împărtăşit cândva din acelaş sistem de bunuri sufleteşti. Civilizaţia chineză are multe puncte de asemănare cu cea apuseană. Scrisul întrucâtva, sistemul decimal şi duodecimal, apoi astronomia trădează o înrudire cu civilizaţia caldeană. „Dar ceace, mai mult decât toate argumentele, te face să crezi că civilizaţia chineză a trebuit să se confunde cândva cu cea occidentală, e această identitate — căci nu-i poţi spune altfel, — care există între riturile esenţiale ale cultului strămoşilor, între toate ceremoniile sociale ale chinezilor şi cele ale civilizaţiei primitive din occident. O atare identitate nu poate fi datorită întâmplării: numai o origine comună o poate explica". (Hovelaque o. c. p. 103). Iată că istoria comparată a religiilor poate da un răspuns hotărîtor la probleme din cele mai grele ale istoriei omenirei, probleme în faţa cărora preistoria, antropologia, istoria comparată a artelor, lingvistica... rămân aproape sau total neajutorate. Adevărul acesta, azi e îndeobşte recunoscut. Wells, în minunata sa „Istorie universală" se întemează mai ales pe consideraţii din domeniul religiilor comparate când susţine origina africană a populaţiei din cele trei Egipturi.

Drul Walis Brudge suştine că Egiptenii şi-au cucerit ţara venind de la est, probabil din Arabia de sud, pe calea Adenului. De aici au năvălit în Egiptul de sus, coborând treptat Nilul, revărsându-se peste băştinaşi. Aceşti noui veniţi în valea sfântului Nil, ar fi avut origină comună cu Sumerienii. Istoria comparată a religiilor îşi spune însă cuvântul: obiceiurile şi zeii acestor strămoşi ai înălţătorilor de piramide, se deosebeau de obiceiurile şi zeii Sumerienilor. Dintre imaginile egiptene cari înfăţişează figuri de zei, cea mai veche e a unei zeiţe — hipopotan, adică o zeiţă, cu un caracter vădit african. (Wells, o. c.) Deci nu din Arabia, ci din Africa au venit Egiptenii în valea şi delta Nilului.

In primul articol ce am tipărit în paginile acestei reviste, am arătat influenţa factorului religios asupra istoriei. Acum am dat două exemple, din care reese serviciul ce-l pot aduce cercetătorilor de istorie formele tradiţionale ale credinţei. Importanţa acestui isvor de informaţie pentru începuturile istoriei romane a fost îndeosebi subliniată de Mommsen şi Fustel de Coulanges. Insemnătatea lui pentru istoria chineză, reese din următoarele rânduri ale lui: „Nu pot stărui îndeajuns asupra vechimei şi fixităţii acestor forme religioase. . numai ele sunt importante... Mii de ani au trecut, s'au născut şi au perit civilizaţii, strămoşii Chinezilor au trecut de la viaţa nomadă la

cea sedentară, de la regimul comunist la propietatea individuală, douăzeci şi cinci de dinastii s'au succedat, invazii, revolte au pustiit totul, fără să fi schimbat câtuşi de puţin din cultul chinez." Toată viaţa Chinei şi a fiecărui chinez în parte, e dependentă de formulele şi riturile transmise de cei morţi: „Să nu faci nici un pas, a spus Confucius, care ar fi contrar riturilor".

In viitorul articol voiu încerca să arăt efectele acestor rituri în întreaga civilizaţie şi cultură chineză. Putem urmări, ca un fir rosu, influenţa credinţei, cuprinse în rituri, asupra familiei, moralei, demografiei si administraţiei chineze. Ii vom găsi urmele în revărsările desastruoase ale lui Hoang-ho şi Jang tze, le vom găsi şi în filosofia chineză. Mai uşor ne vom putea da seama atunci de forţa şi limitele factorului religios în istorie

Necesitatea carnetului medical individual

Un bun şi conştiincios medic practician are nevoe pentru documentarea sa în timpul examinării şi tratării clientului său, de foarte multe date comemorative.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Progresul medicinei, specializarea artei medicale, condiţiunile vieţei sociale de azi, silesc în general, pe bolnavi să consulte cât mai mulţi medici şi să încerce cât mai multe tratamente.

Varietatea bogată a mijloacelor terapeutice de azi, produce în mintea bolnavilor, confuzii. Foarte mulţi bolnavi dau medicului practician respectiv, răspunsuri lipsite de preciziune, unele chiar greşite sau din domeniul fanteziei.

Nu-i de mirare, ca şi medicul de familie — mai ales dacă acea familie numără mulţi membrii — să uite după un timp oarecare, — datele necesare şi tratamentele aplicate.

Părinţii, mai ales mamele, uită de foarte multe ori atari date.

Nu arareori, lupta pentru viaţă, condiţiile sociale, vârsta de şcoală, tuberculoza în familie etc. etc. scot copiii sau adulţii din mediul familiei şi-i răspândesc îi împrăştie departe, uneori foarte departe, de cămin, fie în şcoli, ateliere, fabrici, azile, sanatorii, etc.

Nu numai medicul practician şi medicii de familie s'au izbit de astfel de greutăţi, — adică lipsă de date — ci şi cei chemaţi a combate flagelele sociale şi a întocmi anchete sanitare bune şi cât mai precise.

Din studiul acestor neajunsuri, cunoscute de toţi medicii, ajungem la sublinierea necesităţii *unui carnet sau dosar medical individual.*

Acest carnet va însoţi pe fiecare persoană toată viaţa. El va per-

mite medicilor chemaţi a o îngriji, să se edifice repede, exact şi complect. asupra antecedentelor eredocolaterale şi personale, precum şi asupra istoricului boalei.

Tot din acest carnet, medicul şcolar va lua la cunostiinţă că cutare scolar a primit B. C. G. (bacil Calmette—Guérin) contra tuberculozei, că a fost vaccinat contra variolei, cândva contra difteriei etc. etc.

Medicul de dispensar, sanatoriu, spital sau clinică va şti că cutare a fost născut sau nu la timp, că a fost sau nu scos cu forcepsul, că părinţii lui sunt sau nu sifilitici, că a fost hrănit la sân sau nu.

Dar medicul militar, câte date nu va avea de trecut în acel carnet: Inoculările antitifo-paratifice, contra variolei, tetanos, Reacţia Wassermann, Indicele Pignet, influenţa regimului militar asupra stării fizice şi prihice a individului, reacţia Dick şi Schick, etc. etc.

Putem aduce o mulţime de cazuri în favoare părerii noastre: *necesitatea unui carnet medical individual.* Poate nega cineva acest lucru? Nici un laic, necum un medic, nu poate face aceasta Cu toate acestea, e de mirare, *nu-i introdus încă!*

Nu i momentul să studiem acum cauzele acestei regretabile greşeli îmbătrânite. E nevoe, ca împreună cu Dr. Armand *Bèraud*, care publică in Paris médical No. 6/929, un articol în acest sens, să ne ridicăm pentru necesitatea acestui carnet, instrument de „muncă practică şi sigură" pentru medic, constituind pentru el un dosar uşor de cercetat şi complectat, un izvor de documentare preţioasă fie în aplicarea unui tratament, fie în controlarea unei imunizări sau vaccinări.

Carnetul trebue să fie practic, uşor de purtat şi de păstrat. Să nu fie nici prea mare, nici prea mic, nici prea gros, dar nici prea sărac în file: Copertele să fie groase, hârtia bună, să aibe pungi pentru alăturat buletinele, graficile etc. Trebue protejat contra indiscreţiilor posibile, respectându-se seretul profesional. Formatul 18/11 cm. cu 75—80 file, propus de *Bêraud*, credem că-i cel mai practic. Carnetul nu va conţine decât fotografia persoanei. Nici o reclamă medico-farmaceutică sau comercială. Am fi mulţumiţi, dacă acest carnet s'ar introduce şi la noi.

Dr. Od. Apostol.

Imbunătăţirea rasei umane

Dela începutul timpurilor istorice şi până astăzi, omenirea a progresat enorm în ceea ce priveşte civilizaţia Şi acest progres are toate şansele ca în viitor să fie mult mai mare. Fiecare generaţie tinde să adauge câte ceva la altarul civilizaţiei. Tra-

diţia, instituţiile, bibliotecile etc. acumulează experienţa generaţiilor.

Dar dacă omenirea a progresat foarte mult în ceea ce priveşte civilizaţia, nu este tot aşa şi în ceea ce priveste capacitatea biologică umană. Omul de astăzi se deosebeşte foarte puţin, aproape de loc, de omul dela începutul timpurilor istorice. Şi aceasta se explică foarte uşor. Mai întâi este ştiut că ori câte cunoştinţe ar dobândi cineva aceste cunoştinţe îi rămân ca un bun particular, ele nu se transmit urmaşilor. Copilul va trebui să-şi însuşească din nou şi rând pe rând experienţele şi cunoştinţele tatălui său. Cunoştinţele, prin urmare, pot fi păstrate de societate, dar nu pot fi transmise direct prin ereditate. Acesta este un motiv pentru care capacitatea rasei umane nu creşte proporţional cu progresul social, cu civilizaţia.

Dar mai este şi un alt motiv mult mai serios. Progresul în lumea animală se realizează, în cea mai mare parte, prin selecţie naturală. Această selecţie menţine în viaţă pe cei mai apţi şi înlătură pe cei slabi. Reproducerea şi continuarea speciei este asigurată, aproape totdeauna de cei mai apţi. In societatea umană selecţia a încetat de a avea vre-un rol. Debilii mentali, epilepticii, demenţii etc. au toate şansele să se înmulţească ca şi cei dotaţi. Ba au fost timpuri ex. în Evul mediu, când aceşti nenorociţi erau consideraţi ca semne ale divinităţii şi erau îngrijiţi cu mult devotament. Astăzi nu mai au loc astfel de superstiţiuni, totuşi nu există nici o lege (exceptând în unele state din America de Nord) care să împiedece reproducerea acestor fiinţe. Şi cum debilii mentali de ex. se reproduc într-o măsură cu mult mai mare decât cei dotaţi (aceasta nu pentru că ar fi mai fecunzi dar pentru că ei sunt sclavii instinctelor lor) au toate şansele să devie o populaţie dominantă ca număr, ştiut fiind că debilitatea mentală este ereditară.

Deaici rezultă două rele inerente oricărei democraţii prea îngăduitoare: 1. o degenerare a rasei umane şi 2. o strădanie cu foarte puţine şanse de reuşită, de a răspândi cât mai larg cultura în masele poporului; aceasta pentru că civilizaţia progresează mereu în timp ce capacitatea biologică umană (în cel mai bun caz) stagnează.

Prin urmare un fapt sigur: disproporţia creşte tot mai mult între capacitatea biologică umană şi civilizaţie.

Cum am putea eşi din acest impas? Prin *eugenie*, în cea mai bună parte. Eugenia, ştiinţă fondată de Galton are de scop să vadă ce rol joacă ereditatea în viaţa umană şi să aplice legile acestea în mod sistematic în vederea îmbunătăţirii fizice şi psihice a rasei umane.

Este aici un lucru foarte interesant pe care trebue să-l remarcăm. Omenirea deşi a bănuit de multă vreme că ereditatea joacă un mare rol, totuşi s'a mulţumit să constate acest adevăr şi să-l aplice sistematic numai în lumea animală. Plutarch ne

spune că legile altor naţiuni i-se păreau absurde lui Lycurg, legislatorul spartan, din cauză că se îngrijau de îmbunătăţirea animalelor, şi nu încercau să asigure o inzestrare nativă mai bună pentru cetăţenii lor. Se zice că în Sparta, sub influenţa lui Lycurg, s'au făcut încercări prin lege, să se încurajeze căsătoriile dezirabile şi să se împiedece căsătoriile nedezirabile. Insă astfel de încercări au fost rare.

In scrierile care s'au ocupat de societăţi şi state ideale, găsim deasemenea preocupări eugenice. Platon cere ca indivizii cei mai buni, de ambele sexe, să se căsătorească împreună cât mai des posibil. Campanella se ocupă în „Cetatea Soarelui" de regularea căsătoriilor atât în interesul copiilor cât şi al societăţii. Preocupări sporadice au existat deci cu mult înainte de epoca modernă, totuşi *eugenia* se va forma. ca ştiinţă, abia la sfârşitul sec. al XIX-lea cu Galton care îi dă numele şi-i defineşte scopul. Darwin prin faptul că a arătat cum se pot îmbunătăţi speciile prin selecţia naturală şi artificială, a pregătit mult terenul apariţiei eugeniei.

Am spus, scopul eugeniei este îmbunătăţirea rasei umane. Aceasta se poate face pe trei căi:

1. *In mod negativ*, prin împedecarea reproducerii celor slab dotaţi sau degeneraţi (cum ar fi debilii mentali, epilepticii, demenţii etc.) fie prin sterilizare fie prin izolarea lor în perioada de reproducere. Aceasta este dealtfel şi o cerinţă socială momentană, întrucât din aceşti indivizi se recrutează, în cea mai mare parte delicvenţii de tot feliul.

2. *In mod pozitiv,* prin încurajarea reproducerii cât mai intense, a celor bine dotaţi, şi pe cât posibil cei cu aptitudini similare (ex. talent muzical etc.) să se căsătorească între ei.

3. *In mod indirect* sau eutenic; adecă să se ia măsuri ca însuşirile ereditare să nu fie alterate prin influenţe externe dăunătoare (îndeosebi de natură toxică: alcool, morfină etc. şi de natura infecţioasă: sifilis etc.)

Acestea sunt, foarte pe scurt schiţate, intenţiile eugeniei. La noi o astfel de mişcare s'a început la Cluj de către „Astra" şi Institutul de igienă socială şi este o mişcare care nu trebuie şi nu poate fi desconsiderată. In alte ţări ex. în Statele Unite principiile eugeniei sunt tot mai larg aplicate.

Că eugenia ar fi în contradicţie cu democraţia, aceasta este numai în aparenţă. Adevărata democraţie trebuie să ţină seama nu numai de împrejurările de moment dar şi de generaţiile viitoare faţă de care avem datorii.

Al. Roşca.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Problema Şantun şi pacea mondială

de *E. Séchèlle.*

Pentru a intra în ritmul vieţii spirituale universale, începând cu numărul de faţă al revistei, deschidem o rubrică permanentă pentru cele mai de seamă şi mai actuale probleme ale Europei, Asiei şi Americei, pentru lămurirea cărora vom publica părerile şi declaraţiunile celor mai însemnaţi politiciani şi savanţi din streinătate.

Incepem seria acestor anchete de politică socială înfăţişând una dintre cele mai grave probleme ale Asiei: Problema provinciei Şantun din China. Această provincie devenită Balcanul Asiei — un adevărat vulcan în erupţie — primeşte o deosebită importanţă prin faptul că, după cele mai recente relatări ale ziarelor, a făcut să isbucnească răsboiul între China de Sud deoparte şi China de Nord şi Japonia de altă parte, periclitând astfel din nou pacea intercontinentală.

Chiar dacă nu împărtăşim punctul de vedere pesimist al lui Ciang Kai-Sek, comandantul suprem al forţelor militare ale Chinei de sud (după ultimele telegrame acest comandant ar fi câştigat victorii decisive în lupta împotriva trupelor de Nord şi Japoniei), după care răsboiul isbucnit în Asia înseamnă începutul unui nou războiu mondial (vezi mai jos manifestul către Preşedintele Statelor Unite), trebue totuşi să recunoaştem că iţele încurcate ale intereselor Marilor Puteri vor aduce cu sine şi iminenta intervenţie a Americei şi Angliei.

Să vedem acum — în timp ce în îndepărtata Asie soluţia se caută cu arma în mâini — care este argumentaţia părţilor interesate şi care este punctul de vedere neutru.

Pentru a putea examina problema potrivit însemnătăţii ei vom prezenta:

I. *Punctul de vedere chinez* care va reieşi din declaraţiile lui Tan-Jen-Kai preşedintele consiliului de miniştri şi ale ministrului de răsboiu Ciang-Kai-Sek.

II. *Punctul de vedere japonez* prezentat după presa şi partidele politice japoneze.

III. *Punctul de vedere indic* după studiul sintetic al marelui sociolog indian Dr. Divekar Girgaor (Calcutta) despre Şantun şi problemele Asiei de răsărit.

Pentru luminarea primului punct lăsăm să urmeze telegrama şi manifestul guvernului naţional al Chinei de Sud către Liga Naţiunilor şi către Preşedintele Statelor Unite ale Americei.

E. S.

Dlui

J. E. Drumond
Secretarul general al Ligii Naţiunilor
Geneva.

In numele Republicei Chineze şi în calitatea mea de preşedinte al Consiliului de miniştri Vă atrag luarea aminte asupra situaţiei deosebit de grave provocată prin întrarea forţelor armate japoneze în Cinanon, capitala provinciei Şantun cum şi prin operaţiunile cu caracter de ostilitate ale acestor trupe.

Comandantul forţelor japoneze cari au ocupat Cianonul printr'un ultimat cere îndeplinirea în curs de 20 ore a unor condiţiuni imposibile de acceptat şi fără a aştepta răspunsul nostru, forţele militare japoneze se desfăşoară tot mai intens şi execută operaţiuni pe o tot mai mare rază de acţiune. Aceste operaţiuni până la trimiterea acestei telegrame încă n'au încetat şi provinciile noastre de nordest sunt invadate de forţe japoneze maritime şi de uscat.

Cu toate acestea, forţele militare chineze, în conformitate cu ordinele noastre, se abţin încă dela ostilităţi.

Vă atrag deci atenţiunea asupra faptului că *invazia japoneză ştirbeşte atât integritatea teritorială cât şi independenţa politică* a Chinei şi că ea periclitează în mod serios pacea între popoare.

Vă rog că în senzul paragr. 2 art. XI. din Pactul Ligii să convocaţi fără întârziere Consiliul. Este de arzătoare urgenţă ca Liga să pună capăt mişcării trupelor japoneze şi să le îndepărteze de Şantun.

Până la soluţia definitivă guvernul chinez, în conştiinţa dreptăţii cauzei sale, aşteaptă ancheta internaţională şi hotărârea Ligii.

Tan-Jen-Kai
Preşedinte guvernului chinez

Ciang-Kai-Sek
Comandantul trupelor chineze

Dlui

Hoover
Preşedintele Statelor Unite al Americei
Washington

In calitatea de preşedinte al guvernului Republicei China Vă atrag atenţiunea asupra faptului că forţele militare japoneze au pătruns în Santun şi au început răsboiul împotriva Chinei. Au executat pe Ciai-Kun-Sih, secretarul de stat dela Interne împreună cu toţi funcţionarii şi în repetate rânduri au tras salve asupra populaţiei paşnice. Concomitent cu aceasta, numărul forţelor militare japoneze în provincia amintită se sporeşte mereu.

Pân'acum ne-am abţinut dela orice ostilităţi, având încredere în Instituţia de pace şi dreptate a popoarelor civilizate.

In amintirea poporului chinez este încă viu faptul, că soluţia

precedentă a problemei Şantun (care se părea a fi cea definitivă) a fost dată şi adoptată graţie intervenţiei binevoitoare a Marilor Puteri şi îndeosebi a Statelor Unite ale Americei.

Acum dorim să luăm din nou cunoştinţă despre intenţia şi punctul de vedere al guvernului şi poporului Statelor Unite relativ la situaţia gravă provocată de intervenţia forţelor militare Japoneze.

Intrucât Puterile mari nu vor pune capăt invaziei japoneze abusive şi nedrepte, evident că Japonia va avea răspunderea provocării noului războiu mondial.

Problema provinciei Şantun nu atinge astfel numai China şi Japonia ci puterile mici şi mari ale tuturor continentelor.

Tan-Jen-Kai
Preşedintele Consiliului de miniştri

Ciang-Kai-Şek
Comandantul forţelor militare chineze

Enrico Ferri

Corneliu Albu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Profesor de drept penal la Universitatea din Roma, Enrico Ferii este pentru Italia o mândrie, iar pentru lumea juridică un simbol. Cartea lui „Principii de drept criminal" face parte din seria de opere celebre ale juriştilor italieni şi a fost tradusă nu de mult şi în româneşte. Ferri pare un mag ale cărui năzuiri de a da o nouă îndrumare dreptului penal nu numai că au fost încoronate cu succes, dar au creat în jurul persoanei lui o aureolă care l'a ridicat pe culmile cele mai înalte ale gloriei ştiinţifice. O lume întreagă primeşte astăzi ideile lui Ferri ca pe nişte adevăruri incontestabile, iar savanţi, de talia lui Quintiliano Saldana, se grăbesc să afirme că „In ştiinţa penală modernă, care se se ridică la cele mai înalte concepţiuni, Enrico Ferri, e acum cel mai mare criminolog al lumei".

Enrico Ferri nu e o voce răsleaţă. El e un continuator al marelui Lombroso pe care îl corectează şi întregeşte în mod magistral, alcătuind astfel, dimpreună cu baronul Rafaele Garofalo, trinitatea maestrilor necontestaţi ai şcoalei positive italiene.

Ideea principală, care stă la baza concepţiei lui criminologice, este că, fenomenul antisocial, care e crima, residă înainte de toate în organism. Dar această idee, care poartă pecetea lombrosianismului nu ar fi o explicaţie suficientă a fenomenului social al crimei. Deaceea, în Congresul ce s'a ţinut la 1896 la G e n e v a, Enrico Ferri vine cu contribuţiuni noi, arătând că „Şcoala positivă italiană" a studiat totdeauna pe omul criminal nu numai ca individ şi nu numai în constituţia sa organică ci şi în constituţia sa psihică şi l'a studiat mai ales ca reflex şi produs al condiţiunilor milieu-ului fizic şi social.

In actuala structură socială, oarecum vitregă, crima se oferă mereu unei categorii de oamenii. Păcatul lor, într'o organizaţie mai umanitară, ar putea fi, în parte, înlăturat. Ferri se ridică contra acelor, cari susţin că pedepsele represive ar fi un remediu contra criminalităţii. Remediul trebuie căutat deci nu în crima însă-şi, căci idealul ar fi ca noi nici să nu ajungem până la ea, ci în alte mijloace preventive, pe care el le numeşte „substitutive penale" cari pot fi de ordin economic, politic, legislativ şi administrativ, religios şi familiar şi cari toate, după Enrico Ferri, trebuie să slăbească, până la nimicire, cauzele criminalităţii. Iar dacă totuşi pedeapsa se aplică, ea trebuie să aibă caracterul unei funcţiuni defensive şi conservatoare a Societăţei.

Iată, în linii generale, ideile principale ale marelui criminolog, pe cari el le popularizează prin nenumăraţii lui adepţi şi discipoli, prin conferinţe pe cari le ţine dealungul continentelor, prin revista „La scuola positiva" al cărui director şi prim colaborator este şi mai ales prin logica şi puterea de convingere cu care îşi validitează laborioasele lui cercetări de mai bine de 50 de ani.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Pripcipii de drept criminal" este o operă de sinteză. Ea e, oarecum, un răspuns; o ultimă nădejde sfărâmată a penaliştilor şcoalelor vechi, cari încă se mai îndoiau de posibilitatea aplicărei principiilor şcoalei positive în stiinţa dreptului penal. Traducerea ei, la noi, e prilej de sărbătoare, căci zilele trecute Enrico Ferri a împlinit 50 de ani de rodnică activitate stiinţifică în studiul fenomenelor criminalităţi. Un adevărat pelerinaj a avut loc, cu acest prilej, în Patria artelor care e Italia. Juriştii de pretutindeni s'au grăbit să salute venerabila figură sacerdotală a marelui Enrico Ferri. Nu credem, că Ţara noastră să fie lipsit oficial dela această pioasă datorie. O vie dovadă o avem, sub altă formă, din partea d-lui Petre Muscel. E un gest nobil atenţia ce d-sa o are faţă de bătrânul lui maestru, sărbătorindu l cu adevărat atunci când încearcă să-l popularizeze în România.

Astăzi când Enrico Ferri începe să fie cunoscut păturilor noastre intelectuale, nu fără interes e pentru noi să spicuim puţin prefaţa pe care autorul o scrie „special" pentru România. „Va fi răsplata mea cea mai plăcută pentru al 50 le-a an al meu de muncă stiinţifică şi un nou motiv de simpatie pentru România căreia eu îi doresc un viitor apropiat, tot aşa de frumos şi de radios ca acela pe care toţi îl doresc foarte simpaticului Rege-copil". Aceasta în legătură cu apariţia cărţii lui la noi; iar mai departe vorbind despre legăturile de rasă ce-l leagă de noi: „Afinitatea istorică, etnică şi psihologică între Italia şi România dă sufletului meu palpitări de vie simpatie şi vom demonstra acest lucru făcând tot posibilul de a veni la Pastele

anului 1929 la Bucureşti, pentru congresul internaţional de drept penal".

Bucureştiul şi poporul român î-l va primi peste o săptămână pe ilustrul criminolog cu ospitalitatea care ne caracterizează, iar intelectualii noştrii cu setea de a putea vedea şi auzii un geniu care e al nostru, al Latinilor.

Scrisori din Noua-Zelandă

Auckland, Martie 1929.

Amice,

De ani de zile cutreer insula dealungul şi dealatul. Am plecat acum spre nord să mai revăd odată pe Mauri, locuitorii băştinaşi ai insulei, cari se arată refractari oricăror inovaţii de ordin religios, social şi politic.

Franţa a trimis la 1840 un vapor să pună stăpânire pe insulă. Intâmplarea a voit însă, ca acest vapor să fie întrecut de un vapor englez, care numai cu câteva zile înainte de sosirea celui francez, a avut fericirea să-şi înfigă pavilionul pe coasta de nord a insulei. S'au dat lupte sângeroase între Englezi şi Mauri. Aceştia au fost înghesuiţi în Nordul insulei, unde îşi consumă şi acum viaţa — abia vre-o 40.000 de oameni — visând probabil la legende şi eroi din trecutul lor de basm. Aceşti Mauri, retraşi în pădurile copacilor uriaşi de coniferi, se ocupă cu extragerea reşinei, care curge din abundenţă din coaja lor. Şi-i atâta tristeţe în sufletul lor încât nici paserile codrilor de coniferi nu cântă! Da, da! Tocmai acest lucru am vrut să ţi-l comunic şi ţie: în codrii aceştia seculari, cu o vegetaţie luxuriantă, nu cântă nici o pasăre. E atâta linişte şi monotonie încât îţi vine să crezi că pădurea toată ia parte la tristeţa adâncă a Maurilor. Această monotonie se datoreşte — ca şi în Polinezia — absenţei complete a cântăreţelor naturii. Să fi fost oare alungate de Mauri?...

Şi totuşi liniştea aceasta adâncă, pe lângă că răpeşte, dar par'că şi adaugă ceva la frumseţea sublimă a naturii. Spunea cineva, şi lăsa cu limbă de moarte fiecărui iubitor de frumos, să cerceteze trei locuri, cele mai frumoase din lume: Parcul Naţional din Yellow-Stone, Delfi şi Schönbrunnul din Viena. Ei bine amice, frumosul îl afli pretutindeni. E risipit cu atâta bogăţie în natură, şi îl împrăştie omul cu o şi mai mare risipă în a doua natură pe care o clădeşte el. Şi o să vină vremea, când oamenii neaflând sau neînţelegându-se între ei asupra scopului şi idealurilor omenirii, o să-şi aleagă ca scop urmărirea unui singur ideal aducător de bucurii imediate: acela al frumosului.

Codrii sunt departe în urmă. Mă apropiu de mare. Ierburile acestea virgine şi nepăscute de nimic îmi ajung până la cingătoare. Imi vine să ţip cum a ţipat Gogol în „Taras Bulba„ ajungând în culmea descrierii pustiurilor din Caucaz: „lua-v'ar dracu câmpii, dar frumoase mai sunteţi"... Şi la delta unui râuleţ văd poposind un grup de paseri venite probabil de departe. O femelă în culori pământii, făcute poate pentru a fi apărată de duşmani în timpul clocitului. Bărbătuşii (...sunt din neamul „pasărei paradisului" sau — dacă vrei să ştii cu mai multă precizie — *Chlamidodera*; şi au fost observate de Seman Richard, Haeckel şi Bölsche), sunt îmbrăcaţi în pene galbene, verzi şi albastre în coadă. E o privelişte interesantă. Doi bărbătuşi se bat şi femela stă indiferentă la o parte, ca o domniţă din evul mediu, aşteptând probabil să arunce trandafirul cavalerului învingător. Dar să vezi, femela alege şi după un alt criteriu, decât acela al forţei: cel dotat cu pene mai frumoase şi mai

variate va fi beneficiarul bucuriilor nunţii. Este criteriul *selecţiei estetice*. Tot aşa este şi la om: Iţi aduci aminte, că era o vreme, când idealul de femeie pentru bărbat era forma durdulie, grăsulie, largă în sale şi cu sânii vrednici de penelul lui Rubens. Şi n'a trecut tocmai multă vreme de atunci (era înainte de răsboi). Azi amice, bărbaţilor le plac femeile înalte, svelte, înguste în şale, aproape fără sâni... O vezi pretutindeni în jurul tău şi — ceeace e simtomatic — mai ales în jurnalele de modă. Este munca estetică, un fel de *sublimare* a esteticului... o sublimare pe care creerul o exercită cu ajutorul aparatului ingenios al unui chimism intern care influenţează asupra generaţiilor următoare. Cum se observă la pasărea descrisă mai sus, acest creer — indiferent care este mecanismul — el însuşi este influenţat chiar şi de lucrurile din afară, din natura indiferentă şi el influenţează la rândul lui, celulele germinative. Aşa s'ar putea explica — cred eu — procesul sublimării estetice. Dar dacă natura poate influinţa creerul si celulele germinative, lăsând urme cari se transmit la urmaşi, de ce n'ar putea influenţa şi creerul omenesc natura cea mai indiferentă chiar, imprimându-i un caracter voit, gândit mai dinainte şi savurat cu plăcerea diabolică a creaţiei. Despre acest lucru vreau să-ţi scriu acum. Această minune o-face omul de mii de ani cu ajutorul unei forţe misterioase pe care n'o are nici una din vieţuitoare, şi care e probabil singurul caracter distinctiv al lui: e arta şi mai ales arta scrisului.

— „Im Fleiss kann dich die Biene meistern,
— „In der Geschicklichkeit ein Wurm dein Lehrer sein,
— „Dein Wissen teilest du mit vorgezogenen Geistern,
— „Die Kunst, o Mensch, hast du allein.

(Schiller: „Die Künstler").

Pentru a-ţi dovedi cât de mare este influenţa scrisului asupra evoluţiei societăţii omeneşti voi începe cu filosofia. Era în filosofia clasică un principiu al esenţei imuabile, al substanţei, al adevărului absolut care a fost susţinut dela Socrate, Platon, Aistot... în cursul evului mediu, până aproape în epoca noastră. Acest principiu al absolutului imuabil a fost creat — susţin unii filosofii — de cosmologia anticităţii concretizată şi pusă pe baze ştiinţifice de către Aristot. Pământul era — conform acestei cosmologii — centrul universului. Punct fix, în jurul căruia se învârt toate astrele şi toate lumile universului. Din acest *geocentrism* s'a născut fatal şi un fel de *antropocentrism*, in sensul căruia, omul, coroana naturii este criteriul tututuror lucrurilor. Ambele aceste „centrisme" au dat naştere unei metafizici sui-generis: metafizica adevărurilor absolute, metafizica *substanţei*. Lucrurile particulare, obiectele concrete, nu fac altceva- decât participă efemer, se oglindesc în oglinda eternelor idei. Metafizica aceasta, a fost preluată de biserica creştină. Este *logosul* ei. Este marele ei adevăr care o ţine în picioare şi cu ajutorul căruia persistă dealungul veacurilor.

In epoca noastră însă, iată că apare o încercare de a dărâma acest logos creştin, această clădire uriaşă şi masivă a metafizicei creştine, săpând-o tocmai la temelii: e vorba anume de o concepţie diametral opusă absolutului veşnic, concepţia *relativismului* social şi psihologic. Acest relativism modern, emanaţia unui spirit eminamente ne creştin, este propagat cu perseverenţă, cu tâlc şi cu înţeles tainic în filosofie, psihologie şi ştiinţă, de către sofiştii noştri de azi. Imi place să fac o analogie între aceşti sofişti moderni, distrugători de absolut şi de credinţă — şi între sofiştii din anticitate, contra cărora Socrate a luptat cu atâta stăruinţă. Socrate a băut otravă pentru viaţa adevărului absolut!... O, dacă s'ar mai afla cineva să bea otravă înc'odată pentru stabilirea eternului adevăr! Socrate a fost primul martir al *logosului;* şi dacă ar înţelege biserica creştină acest lucru ar trebui sa-l consacre de prim sfânt al ei. In cursul veacurilor, acest adevăr a fost singurul reazim justificativ al societăţii în organizarea ei. Toate instituţiile de Stat, de justiţie omenească; renaşterea, umanismul, scolasticismul; raţionalismul şi revoluţia franceză ... toate îşi aveau justificare supremă în această metafizică. Şi azi... tot ce se creiază,

şi tot ce se gândeşte, se justifică prin o metafizică nouă, creiată de relativismul sofist al epocii. Justificarea se face cu o paradă risipitoare de argumente, prin literatură, filosofie şi arte plastice. Mintea este copleşită de paradoxele acestei literaturi luxuriante şi omul se pierde ne mai având nici un punct de reper, sprijin etern pentru mănunchiul gândurilor sale.

Este deci la baza evoluţiei societăţii de până acum o idee puternică. Ea a dirijat cu o putere magică, întocmai ca pe un cârmaciu atras de vraja inconştientă a iubitei sale peste mii de leghe, nava cugetărei şi a creaţiei omeneşti. Azi, tot o idee, puternică şi adâncă şi aceasta, cearcă să distruge creaţia de până acum a minţii omeneşti, spre a o înlocui cu alta nouă, şi mai mare şi mai puternică poate, şi mai durabilă. Nu mă interesează că este la origina acestei idei, ce a fost la origina celei dintâi, şi nu voi căuta să aflu de a fost sărăcie, foame, luptă de clasă sau alergare oarbă după aur şi după stăpânire (cum face materialismul istoric). După cum nu mă interesează dacă *sublimarea estetică* la paserile noastre se datoreşte instinctului de perpetuare a speţei sau altui lucru. E destul să ştim că influenţa unei idei săpată adânc în inconştientul unei rase, în inconştientul unui popor sau al omenirii întregi — e atât de mare, încât cu ajutorul ei se pune stăpânire asupra presei, asupra religiei, se monopolizează gândirea, se intervertesc valorile artei... se instigă popoare, clase de oameni, se deslănţue revoluţii, se răstoarnă împărăţii şi se înscăunează unele noi peste altele vechi... Şi toate astea datorite unei idei şi propagată această idee cu ajutorul scrisului.

Se spune că literaturile sunt oglinda fidelă a aspiraţiilor unei societăţi la o epocă dată. Că „arta e atât de aproape de viaţă, atât de impregnată de condiţiile sociale, atât de îmbibată de ideile şi de sentimentele mediului, încât ne pare că nu-i opera unui individ, ci o operă colectivă, expresia unui sentiment general"... „Werther, René, Rolla n'au fost creaţia lui Goethe, Chateaubriand şi Musset, ci au fost tinerii, atinşi de pesimismul romantic, de un fel de *mal du siècle*, cari îşi exprimau suferinţele prin vocea poeţilor"[1]). Se mai spune apoi, că „mediul social trage totdeauna artistului anumite limite în interiorul cărora se poate mişca liber, însă de unde nu poate evada niciodată". In cazul acesta artistul este un simplu „acumulator electric, care condensează emoţiile estetice ale oamenilor cari îl înconjoară"[2]),... şi „geniul n'are nici odată spirit[3])" (Zola). Eu aş îndrăzni să intervertesc termenii acestui silogism şi să cred mai curând că oamenii de geniu formează opinia publică, vântură cu prisosinţă idei, creiază raporturi sociale, clădesc chiar şi platforma economică, deslănţuie lupte de clasă şi revoluţii. Astfel arta nu va mai rămâne o simplă oglindă a realităţii, ci mai curând *realitatea este oglinda palidă a artei*. „Universul a devenit trist fiindcă, odinioară o paiaţă era melancolică! Nihilistul, acest straniu martir fără credinţă, care se urcă pe eşafod, fără entusiasm şi moare pentru un lucru în care el n'a crezut — este un simplu produs al literaturii: A fost inventat de Turghenieff şi completat de Dostoiewski. Robespierre a ieşit din paginile lui Rousseau, tot atât de sigur, cum Palatul Poporului se ridică pe ruinele unui roman"[4])... Şi dacă pe globul întreg, indiferent, mort, se ridică o natură bogată, o a doua natură, cu oraşe, cetăţi, societăţi, state, academii şi uzine; circulă vehicule cu o repeziciune ameţitoare în aer, pe pământ, în ape şi sub ape... toate după imaginaţia nebunatică a omului,... de ce n'am putea crede, că la un moment dat — paradoxal — chiar şi peisagiul se aranjează după tabloul peisagistului? Da, da! Nu în înţeles psihologic: că la urma urmei lucrurile sunt aşa cum le vedem noi, şi că noi nici odată nu vom putea vedea lucrurile aşa cum

---

[1]) Marc Ickewicz: „La littérature à la lumière du matérialisme historique" — pag. 200—201.

[2]) ibid.

[3]) Oscar Wilde: „Intentions" — pag. 13.

[4]) ibid.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

sunt ele! Dar luând lucrurile ad litteram: *peisagiul să se aranjeze după tabloul peisagistului,* ca un model docil în fața pictorului. Indiferent cum se va face asta, o las în sarcina imaginației tale!...

In orice caz amice, s'ar putea înversa fără mare risc, termenii *enunciamentului* materialismului istoric. Și-atunci arta nu mai e nevoie să fie expresia unei epoci, ci invers: epocile sunt expresia artei. Numai astfel se poate explica faptul, că geniile mari n'au fost înțelese de contimporani: ei precedează epoca lor și sunt gustați numai de generațiile următoare, ai căror educatori sunt.

Și-acum să vedem care este influența literaturii asupra concepției amorului. Asta și pentru ca să-ți răspund la întrebarea ta „de cred în dragoste" ?... O, tu veșnic îndrăgostit de literatură, păduri și cai, de Oscar Wilde, de trenuri și femei! Să știi că nu-mi place să aud de valoarea biologică, sau schopenhaueriană a acestui sentiment sau instinct. Imi place să mă scald mai bucuros în iluzia că e coborât de Zei, din ceriuri și e fărâmă din bucuriile lor olimpice. Pentru mine amorul nu are decât o valoare *idilică.* Restul, numește-l altcum, cum vrei, dă-i numele altui sentiment, aplică-i alt atribut. Și ca să mă întăresc și mai mult în convingerea aceasta, îndată ce dragostea mea era să devină *biologică,* am fugit aci (unul pe lângă alte multe motive) în insula aceasta, spre a nu vrea să știu de veșnicul epilog banalizator al ei. Și să nu crezi, că literaturile nu vor reuși odată să readucă acest sentiment la stadiul său idilic. Atunci, când omul va reuși să arunce jugul convenientelor și prejudecăților, va putea apare fără alt *aport* în fața iubitei lui, decât dragostea lui curată.

Literatura contimporană se nizuește să înlăture minciuna seculară a căsătoriei. *Kollontay,* această scriitoare, care în tabloul corifeilor revoluției ruse stă alături de Lenin, a reușit să ucidă în parte minciuna aceasta, întocmai cum își ucidea dimineața în închisoare, amanții-ofițeri, după ce noaptea le storcea toată forța lor virilă.

A reușit totuși să sugereze milioanelor de cititori ruși, o căsătorie mai mult sau mai puțin adevărată, idilică și fără minciună. De sigur, căsătoriile aceste libere în Rusia Sovietică sunt de scurtă durată. Dar tot literatura va putea face în curs de o generație sau două, educația acestui sentiment, ca astfel căsătoriile libere să fie mai durabile.

...Și atunci, nimeni nu va mai putea ști ce a fost la început literatura, care a creat raporturile economico-sociale, — sau platforma economică, cu ansamblul ei de corolare sociale, politice și morale — a fost aceea care a creat literaturile. E veșnica întrebare a lui Confucius: „Cocoșul cântă fiindcă răsare soarele, sau soarele răsare fiindcă-i place cocoșului să cânte ?"...

OSCAR.

P. S. In curând, despre problema populației și prolificitatea uriașă a genului uman. *Oscar.*

NOTE ŞI INFORMAŢIUNI

Anchetele noastre

Continuăm seria întrebărilor ce ne-am propus a adresa cetitorilor noștrii și pentru numărul de față al revistei punem întrebarea:

„Cari sunt mijloacele și măsurile eficace pentru a ridica poporul român — sub toate raporturile — la nivelul celor din Apus ?"

In ce privește ancheta noastră din trecut, publicăm în altă parte a

revistei, scrisoarea P. S. S. Grigorie episcopul Aradului, iar mai jos, dăm câteva fragmente din scrisorile ce ne-au sosit la redacție.

Ținem însă să le însoțim — aceasta pentru a răspunde și obiecțiunilor binevoitoare ce ni s'au făcut — de următoarele precizări:

Știm că nimic nu poate reține multă vreme atenția opiniei publice. Proiectat pentru un moment pe planul preocupărilor ei, este privit scurt, apoi clasat și odată cu eticheta ce ți-se dă la întâmplare, sau după prima impresie, ai și trecut dincolo de pragul actualității.

Nu ignorăm nici că succesul adeseori este condiționat de flatarea slăbiciunilor publicului mare, sau de manevre abile pentru excitarea curiozității și capriciilor lui, dar *disprețuim acest succes* care nu poate avea alt suport decât interesul material sau o nestăpânită ambiție și dorință de glorie măruntă.

Scrisul nostru este chinuit de nostalgia unor *realizări mai puțin comune, mai durabile* și pentruca toate obiecțiunile ce ni s'au făcut sau ni s'ar fi putut face, să-și găsească răspunsul la această rubrică mai adaogăm că — în afară de bunăcredință — *nu cerem colaboratorilor noștrii o anumită ideologie, nu ne alăturăm precis vre-unei doctrine* (pe cele politice le considerăm prea vremelnice și de un orizont prea îngust) și că *respingem în consecință orice catalogare.* Cu riscul de a ni se spune că plutim în echivoc și că nu este unitate în scrisul nostru, noi ne vom continua drumul și fără a primi totul unde intrăm și a admite ceva fără convingere, vom cerceta cu infrigurare tot ce este vrednic de atenția noastră și mai ales vom încerca să dam tot ce avem noi mai bun, pentruca vânturarea noastra de idei și necontenita risipire de suflet să fie un pas mai departe spre ținta finală a frământărilor omenești.

De expresia corectă, lapidară, nu ne este frică, nu fugim nici de răspundere, gândurile ni-le vom ști spune deschis, fără ascunzișuri și fara calcul și daca nu dorim să fim departe de realitate, este pentrucă *nu disperăm în găsirea unei punți de trecere între* **ideal** și **real.**

Dar sa lăsăm să urmeze o parte mai caracteristică din scrisoarea D-lui I. Moghilă.

Red.

... „Scrisoarei din noua Zelandă i-așî opune o srisoare mai de aproape, din România. Dacă *internaționalismul* este în spiritul vremii și dacă interdependența fenomenelor sociale și economice ne silesc să ținem cont de el, în schimb ce ne îndreptățește oare să neglijem, să disprețuim și s'aruncăm ca pe o haină, tot ceeace este *național?*

Dar, nu pentruca să iau apararea *naționalului* scriu aceste rânduri — el în ciuda epitetelor de „anacronic" și „reacționar" va continua să rămână marele isvor de energii al neamurilor, ci pentrucă mi se pare exagerată și oarecum simptomatică desrădacinarea de care vorbește autorul scrisoarei.

Desrădăcinare si purificare pentru a te elibera de tot ce credeai că-ți împiedecă sborul, pentru a nu mai avea dragoste pentru nimeni și pentru nimic!

Dar, nu înseamnă oare aceasta să distrugi ceva inerent firii umane, ceva zidit temenic în insăși ființa noastră?

A smulge din sufletul oamenilor dragostea față de tot ceeace îi înconjoară, față de strămoși, părinți și copii, nu înseamnă oare a-l lăsa *gol de tot ce are el mai de preț?* Imaginați-Vă, ce ar deveni neamul omenesc prin această purificare și *uniformizare* a sufletelor? Să privim numai exemplul pe care ni-l oferă America, deși desrădăcinarea nici acolo nu e realizată. Ce a dat oare America decât, o civilizație dusă la extrem, diformată ca proporții și care-și va frânge singură gâtul în goana după efemer, după confort, superficialitate și repeziciune? Dacă rostul vieții noastre poate fi găsit în satisfacerea — fie chiar regească — a instinctelor primare sau a câtorva capricii extravagante, *unde rămâne atunci comoara de simțiri a sufletului omenesc,* unde rămâne ceeace este adânc *uman?..*

Şi tu, prietene desrădăcinat care te-ai situat în afara continentului nostru pentru ca să fugi de tine, de ceva al tău — lucru ce nu-ţi va reuşi dealtfel niciodată — de ce rămâi sceptic şi trist când în sfârşit poţi privi *„furnicarul omenesc"* în *„perspectiva timpului"* . . . ?

Ţi-ai câştigat prin desrădăcinare *libertatea*. Eşti uşor şi descătuşat, unde îţi este dar *entuziasmul?* Şi dac'am vrea să te urmăm, încotro ne-ai călăuzi ?...

Gh. I. Moghila

P. S **O dorinţă pentru Utopia:** „Preocupaţi de rostul şi soarta întregului furnicar omenesc, nu s'ar putea găsi puţin loc şi pentru probleme mai puţin generale, *pentru necesităţile noastre româneşti* cari — fără să le privim numai decât „în perspectiva timpului" — se încadrează în ritmul universal şi prin diversitatea lor şi interesul pe care l-ar trezi, socotim că n'ar scădea nimic din valoarea revistei.

Chiar considerate ca balast, ele v'ar putea servi poate ca *umblând cu capul prin nori, să nu pierdeţi pământul de sub picioare...!*

Gh. I. M.

*

Dl Vladimir Nicoară, publicist, ne trimite scrisoarea de mai jos:

...Va să zică aţi scos „Utopia", dragi tovarăşi de entuziasm, dar mai ales de suferinţă! Din timpul vostru, plin de preocupări şi probleme de ştiinţă pură şi pozitivă, vă rupeţi cu drag câteva ore, şi din anemica voastră pungă de intelectuali nevoiaşi, scoateţi cu entuziasm bani foarte trebuincioşi vieţei voastre, şi, cu elanul caracteristic tinereţei sufleteşti, vibraţi de bucurie că aţi trimis în lume un sol al gândurilor voastre.

Preocupată de probleme serioase şi înalte, pe cari le tratează sobru, fără savantlâcul căutat cu lumânarea şi fără preţiozitatea unui stil de laborator, — cari ar face-o confuză, — „Utopia" voastră, senină şi sinceră, e o concretizare înţeleasă a unor probleme variate şi importante.

Dar băgaţi de seamă, dragi tovarăşi de suferinţi publicistice! Coborâţi din sferele ştiinţei pure, cu bucurii neînţelese de profani, în vâltoarea vieţei publicistice cu adversităţi sângeroase, în care surâsul prietenos, vorba mieroasă şi mâna scuturată sincer, sunt faţada impuse de convenienţe, în dosul căreia colcăe ura distrugerei, bârfeala veninoasă şi tendinţă precisă de eliminare. Să nu le luaţi în seamă şi să nu vă descurajaţi! Băgaţi de seamă, — mai ales acum când porniţi pe drumul spinos al publicisticei, — că opinia publică, otrăvită de preocupări mărunte şi porniri bizare, înlătură cu brutalitate din drumul ei pe cei cari încearcă să-i strice ritmul unei vieţi uşoare, frivole şi foarte adeseaori anormale. Să nu vă surprindă, prin urmare, răceala şi indiferenţa.

Înarmaţi-vă cu tot curajul şi cu toată răbdarea de care dispuneţi şi continuaţi-vă drumul încalziţi de acelaşi sentiment şi potrivit ideiei iniţiale

*

Închişi în cetăţuia voastră, vreţi totuşi să nu rămâneţi streini şi departe nici de ritmul vieţei actuale. Aşa v'aţi formulat dorinţa cerând cetitorilor să vă spună ce probleme îi preocupă mai mult. Să nu vă speriaţi!

Dacă se vor găsi cetitori cari să vă răspundă, — dar să vă răspundă sincer la întrebarea ce le-aţi spus, — o să înmărmuriţi aflând ce probleme îi preocupă în ritmul grăbit al vieţei actuale. Şi când zic *cetitor*, înţeleg cetitorul comun din viaţa cenuşie a societăţei de azi, nu specialistul preocupat de probleme ştiinţifice, nu tovarăşul vostru care trăeşte tot în sfera senină şi luminoasă a ştiinţei pure. Să vă ferească Dumnezeu să alunecaţi pe povârnişul unor discuţiuni cerute de cetitorul comun! Acest tobogan o să vă ducă direct în mocirla vieţei cotidiane, care n'are nici o legătură cu problemele ce vă preocupă, mocirlă pe care îmi place a crede că n'o cunoaşteţi în toată imensitatea ei, dacă n'aţi trăit până acum viaţa zbuciumată impusă unui profesionist al condeiului. Problemele cari îl preocupă pe cetitor!?

Imaginaţi-vă că „Utopia" a pătruns chiar dela primul număr în toate păturile sociale, şi în fiecare veţi găsi un cetitor sau o cetitoare, care să

vă solicite rezolvarea unei probleme. Puteţi bănui măcar ce întrebări o să vi să pună? Eu nu cred, şi pentru asta am să vă pun eu câteva.

*

Fetele o să vă întrebe care-i drumul cel mai sigur pentru un măritiş avantajos, care să le dea starea materială cea mai bună şi libertatea cea mai largă; femeile tinere, care-i moda plecată din apus, dansul cel mai ritmic şi posibilitatea de multiplicare matrimonială fără riscuri, iar cele mai vârstnice, care-i societatea de binefacere cu mai multe beneficii personale; funcţionarul o să vă întrebe cum să scape de foamea cronică şi de apostolatul cerut de sus şi care i-a scos părul prin căciulă şi coatele prin surtuc; „idealiştii" sociali, care-i drumul cel mai scurt pentru parvenirea materială sau politică şi dacă se poate amândouă deodată; politicianul ajuns, cum să subtilizeze diverse fonduri şi cum să-şi distrugă rapid şi sigur adversarul; comerciantul, cum să facă mai sigur operaţiunea de jupoere a clientului fără ca acesta să simtă şi să ţipe; burghezia satelor scuturată cumplit de gripa unei politici contaminante, vă va întreba care-i partidul cel mai solid şi mai.. suculent; înaltele feţe bisericeşti, care-i putinţa de împăcare a sobrei morale creştine cu materialismul unei politici venale şi în sfârşit ţăranul naiv, simplu şi necunoscător al mecanismului social şi politic, o să vă întrebe care-i, pentru el, folosul unei împroprietăriri fără capital şi inventar agricol şi mai ales care-i politicianul care îi spune lui adevărul.

*

Iată o sumă de probleme ce vi le-ar pune cetitorii dacă a-ţi vrea să răspundă la întrebare. Şi iată cum, din capul locului, aţi fi traşi în vârtejul şi ritmul vieţei actuale. Vă convinc?

Şi totuşi, în cetăţuia voastră nu puteţi rămânea de oarece puneţi şi încercaţi a rezolva probleme de ştiinţă şi sociologie, cari trebue să fie rupte din ritmul vieţei actuale. In vârtejul vieţei de toate zilele nu vă puteţi avânta, — şi nici nu trebue, — nu numai pentru motivul că în salturile vertiginoase ce v'ar prinde v'aţi găsi complect dezarmaţi, dar mai cu seamă pentru supremul motiv că voi, — aşa pe cât puteţi şi cum puteţi, — trebue să luptaţi cu îndârjire *pentru a schimba acest ritm al vieţei actuale*. Şi iată cum aţi ajuns la răscrucea unor drumuri pe care nu puteţi merge fără cumplite riscuri. Nu puteţi rămânea nici în cetăţue; nu puteţi întra nici în ritmul vieţei, care-i fals, accelerat şi nepotrivit cu firea şi tendinţele voastre. Rămâne numai calea din mijloc, pe care trebue să v'o creaţi acum.

Să aveţi în „Utopia" voastră un colţişor mic şi tăinuit în care să lăsaţi a pătrunde pulsaţiile vieţei din afară, cu toată complexitatea şi infinita varietate de probleme actuale, din care voi să alegeţi în urmă ce veţi crede nimerit şi trecându-le prin criticismul social şi alambicarea ştiinţifică, să daţi soluţiile necesare, cari vor contribui, cât de cât, la luminarea celor întunecaţi şi la ritmarea normală a vieţei. Pentru munca voastră plină de nemulţumiri şi sacrificii vă doresc curaj şi răbdare, iar „Utopiei" îi zic drum bun şi noroc.

Vladimir Nicoară.

ECONOMICE

Pentru „Prin noi înşine".

Cel mai sănătos principiu, cele mai generoase idei — întocmai ca şi legile cele mai aproape de perfecţiune — încăpute pe mâini cari le aplică *anapoda*, pot fi dacă nu compromise definitiv, în orice caz, încetinite în mersul lor spre rezultatul salutar la care trebue să ducă.

Este exact cazul formulei de mai sus.

Pentru limpezirea înţelesului şi pentru reabilitarea ei redăm după cronica judicioasă a D-lui St. Zeletin publicată în numărul din Ianuarie al revistei „Viaţa Românească" următoarele:

In desvoltarea societăţilor omeneşti spre sfârşitul fazei agrare şi precedând pe cea industrială, intervine capitalul strein şi negustorii streini, cari, pentru un anumit timp creiază pentru băstinaşi un fel de „iobăgie economică".

Aceasta la rândul său va face să se deslănţuiască încurând o ofensivă naţională pentru cucerirea independenţei economice.

Eforturile acestei ofensive, îndrumate cu o adâncă înţelegere a condiţiunilor şi nevoilor istorice, pot duce într'adevăr la scopul dorit, lăsate însă exclusiv pe seama unor grupări sau partide politice, cari le vor aservi în mod egoist intereselor lor, ele vor provoca anomalii şi ţinta nu va putea fi ajunsă decât cu întârzierea necesară îndreptării acestora.

In viaţa poporului nostru meritul de a porni şi călăuzi ofensiva naţională pentru independenţa economică, revine unui partid politic: *partidului liberal.*

Prin oameni inzestraţi cu un puternic simţ al realităţii, acest partid a pătruns instinctiv nevoile momentului istoric şi prin atitudinea hotărâtă şi urmată perseverent pe care a luat-o, a reuşit să creeze o burghezie românească şi un apreciabil număr de instituţii economice româneşti.

Ceeace s'ar putea imputa — şi pe drept cuvânt — partidului liberal este împrejurarea că *politica sa nu mai era indicată de principii economice şi de o înţelegere a necesităţilor istorice ci de interesele momentane ale grupului iniţiator de întreprinderi.*

Deaci exclusivismul şi intoleranţa exagerată a partidului liberal faţă de capitalul străin, căruia — chiar atunci când capitalul nostru era incapabil să corespundă nevoilor interne — i-se puneau pentru colaborare, condiţii de neacceptat, monopolizându-se toate avantagiile şi lăsând pe seama lui toate riscurile.

„Noi n'am avut — zice Dl Zeletin — *o politică de independenţă naţională ci o politică a capitaliştilor români de excludere a concurenţei străine cu ajutorul forţei de stat,*"

Fireşte că nu se putea renunţa la o suficientă protecţie a industriei naţionale împotriva concurenţei străine, dar pentru aceasta principiul, *„prin noi înşine"* trebuia să aibă înţelesul: *„porţi închise pentru fabricate streine şi deschise pentru capital străin şi capacităţi streine"*.[1])

Pentru înfiriparea unei producţii naţionale trebue s'avem *capital, capacităţi* şi o *bună legiuire pentru ocrotirea producţiei.*

Şi fiindcă ne găsim abia la începutul fazei industriale a desvoltării noastre, primele două elemente vor trebui chemate din afară.

Citãm tot după dl Zeletin: „De-acum — mai curând sau

1) St. Zeletin: „Prin noi înşine". Viaţa Rom. din Ian. 1929.

mai târziu — capitalul și experiența străină vor veni să creeze cu adevărat condițiile independenței noastre economice: să perfecționeze mijloacele noastre de producție și unde nu sunt, să le creeze. *Niciodată în decursul desvoltării statelor moderne afluxul de capital și experiență străină n'a fost o primejdie, dimpotrivă, totdeauna a fost o binecuvântare pentru țara care a știut să le atragă.*

In acest senz evident că la noi în ultimul timp a sucombat doar „exclusivismul unei coterii politice" și nici decum principiul *„prin noi înșine"*. Acesta trebue să ducă spre o continuă creație de bunuri și valori prin forțele noastre naționale și cu ajutorul capitalului și experienței streine.

Creditul agricol.

După legea comercializărilor, a minelor și a cooperației, guvernul actual pregătește punerea în aplicare a legii *Creditului agricol.*

Guvernul trecut a neglijat și nedreptățit pe agricultori. Noua lege a creditului agricol este menită să creeze un institut puternic (cu capital de 1 miliard Lei) — putându-se rezima și pe creditul însemnat ce i-se va acorda de către străinătate pe baza scrisurilor funciare emise de el — Institut care să poată sprijini efectiv producția agricolă a țării și s'o scoată din impasul în care se găsește.

Se pare însă că guvernul actual va cădea și el la rândul său în păcatele celui din trecut. Tinde anume de pe acum, ca prin crearea de instituții economice să-și formeze cetățui și fortărețe pentru vremuri de restriște.

Și doar . . . s'a demonstrat până la evidență și că cele mai bune legi aplicate sub directa călăuzire sau și numai sub inspirația intereselor de partid, vor da rezultate foarte puțin satisfăcătoare.

I. Armeni

DIVERSE

Din curiozitățile evoluției capitalismului.

Este foarte cunoscută manevra miliardarului *Coty,* proprietarul celei mai mari fabrici de parfum și pudră din Franța (și poate din lumea toată). Din anumite capricii, sau pentru a-și satisface anumite ambiții politice, Coty a înființat un mare ziar la Paris: *„Ami du peuple",* ziar, cu ajutorul căruia, vânzându-l pe un preț minimal, a reușit să boicoteze și să concureze toate celelalte ziare parisiene. Chestia ziarului „Ami du peuple", a ajuns atât de departe, încât s'au făcut și interpelări în Parlament, de către deputații *Uhry* și *Rivière.* Aceștia protestează categoric contra acestei batjocoriri a libertății presei și acuză pe Coty, că indirect a reușit să cumpere toate ziarele.

*

Dincolo de Oceanul Atlantic, *Edgar Davis,* un miliardar american, s'a erijat peste noapte, în mecenate al artei dramatice. A întâlnit din întâmplare pe un vechiu prieten al său, fost coleg de școală, scriind o

dramă cu caracter religios, în frigul și mizeria unei camere de mansardă. Din filantropie, Davis s'a hotărât să joace piesa prietenului său în unul din teatrele unui mare oraș American. Piesa fiind mediocră, în curând n'a mai putut atrage curiozitatea publicului și teatrul a rămas gol. Miliardarul însă a cheltuit exact un milion de dolari, pentru ca piesa să se joace în continuu 18 luni dearândul într'un teatru fără public. In sfârșit lumea a început să se intereseze de piesă, teatrul începe să fie frecventat și acum se joacă de luni de zile, cu o sală tixită de oameni. Davis s'a trimis impresarii în Europa, pentru a intra în tratative cu directori marilor teatre din Paris, Berlin, Viena etc.

*

Peste o sută de ani: . . . Un mare editor, dintr'o regiune oarecare a globului, trimite o cerere guvernământului central al regiunei. Cererea va fi ticluită în termenii următori: „Am intrat în luna Mai; e frig, ceriul e intunecat și ne trimite mereu ploaie amestecată cu zăpadă și vânt rece. Rugăm deslănțuiți urgent un vânt cald, care să imprăstie norii, să aducă soare, să înmugurească copacii, să înflorească crângurile și să se populeze codrii de măeștrii cântăreți; iar serile să fie pline de miresme și lună . . . Altcum poeții nu se vor mai putea inspira și secția poeziilor lirice din primăvara aceasta, a editurei noastre, va da faliment" . . .

Guvernământul central răspunde: „Am trimis imediat o escadrilă de avioane; se va împrăstia nisip electrizat, se vor împrăștia norii; dinspre mare se vor ridica (tot cu ajutorul nisipului electrizat) vânturi calde, cari vor inmuguri copacii și vor inflori crângurile Poeții vor avea astfel, codrii plini de viață, seri calde cu lună plină . . . și editura D-Voastră va avea la „secția poeziilor lirice de primăvară" o *producție* bogată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din Rusia sovietică

La *Academia de științe*, din Leningrad, pusă pe noui baze, în fruntea căreia stau savanții ruși, *Karpinsky, Oldenburg* și marele chimist *Ipatiev*, s'a făcut în Februarie a. c. o nouă alegere de membrii. Astfel a fost propus *Bucharin*, de către 37 de institutii; *Pokrowsky* (istoric marxist), de către 31 institutii, Krijijanowsky, (fondatorul *științei* pentru sinteza tuturor științelor), de către 21 instituții.

*

Un *tânăr savant fizician al Sovietelor*, în etate de 29 ani, *Kapița*, a fost ales membru al Academiei de științe din Londra. El a reușit să construiască cel mai puternic electromagnet (de 10—20 ori mai puternic decât cele de până acum), cu ajutorul căruia, savanții cred, că vor putea realiza un vechiu deziderat al lor: *distrugerea atomului* (introdus într'un câmp magnetic foarte puternic).

*

Situația femeii in Rusia Sovietică. Clara Țetkin, cunoscuta feministă, de origine germană, scrie într'un articol reprodus de revistele din streinătate, despre *situația* femeii în Rusia Sovietică, (în rezumat) următoarele: Primesc un concediu anual de 2 săptămâni, cu salarizare completă; concediu de lauzie, 2 luni, înainte și după naștere. Pentru a completa cele spuse de Clara Țetkin, cu privire la situația femeii în Soviete, noi adăugăm încă vre-o câteva date: femei înscrise în rândurile partidului: 175.000; femei inscrise în uniunile profesionale: 2.835.000; femei analfabete, cari au luat parte la cursuri pentru adulți: 2 milioane și jumătate; femei delegate la diferite congrese: 622.000; femei deputate și membre ale comitetului executiv: 973.000; studente la universități 29% (respective 1 studentă la 2 studenți); în Caucaz și Turkestan sunt 120.000 femei musulmane (minoritare), cari și-au aruncat vălul tradițional de pe față; din orient s'au trimis 48 000 delegate în Soviete.

Intrebări.

Popoarele ştiu să-şi preţuiască oamenii mari sub a căror călăuzire şi înrăurire s'au desvoltat şi de a căror existenţă şi activitate, se leagă momente importante şi decisive din viaţa lor.

Adeseori faima acestor oameni, dotaţi de Providenţă cu însuşiri esceptionale, trece graniţa ţării lor, dupăcum şi binefacerile geniului lor se resfrâng asupra întregii omeniri şi popoarele de pretutindeni, recunoscătoare, le aduc omagii înfiinţând instituţii sau ridicând în memoria lor monumente şi statui.

In una din cele mai frumoase pieţe ale oraşului Panama, capitala micului stat cu acelaşi nume, s'a ridicat de curând o statue marelui romancier Cervantes. Nu de mult la New-York, Ungurii au ridicat o statue lui Kossuth ca de acolo să vestească şi pe pământ străin geniul ţării sale. La Tokio s'a inaugurat de scurtă vreme un monument în onoarea lui Shakespeare . . .

Fapte semnificative desigur, nu le înregistrăm însă pentrucă am fi partizani ai eternizării cu nemiluita în bronz sau marmoră a oamenilor noştri mari, ci pentrucă ne-a pus cineva întrebarea:

„Oare dece, după zece ani dela unire, în capitala suferinţelor Ardealului nu este nici o statue românească?" . . . **O. J.**

S'ar putea da Odissea la cinematograf?

Citind *Odissea,* mă gândesc, dacă această poemă sublimă ar putea fi rulată pe film. Găsesc, că ar strica toată arta divină care picură în ea din fiecare vers. Prin vulgarizarea anumitor epizoade cari se pot perinda dealungul ecranului, am pierde tocmai esenţialul: descrierea verbală! Or, în arta cuvântului, a poeziei în general, puterea fascinatoare o are tocmai cuvântul măestrit, care mai abil decât penelul celui mai genial pictor, poate să ne dea cele mai sublime chipuri, icoane, peisagii! Spiritul este într'o continuă activitate. Centrii de asociaţie sunt în cea mai febrilă vervă; şi circulă materialul cunoştinţelor adunate în ajun cu cea mai mare repeziciune, să se pună în acord, să se înşirue cu icoanele măestre pe care ni le evocă cuvântul.

Această muncă titanică nu are loc în mintea noastră atunci când stăm în faţa ecranului. Ochii sunt absorbiţi de prea repedea scurgere a tablourilor şi cum mintea omului de rând, a omului mijlociu, nu este făcut să-şi poată îndrepta atenţia în mai multe părţi, n'are timp disponibil pentru nici un fel de reflexie şi pentru nici un fel de muncă a centrilor de asociaţie: aceasta tocmai fiindcă nu este oprire la rularea unui film şi fiindcă se îmbulzesc prea mult datele uniforme adresate unui singur simţ: văzului.

Un alt mare inconvenient al rulării filmelor, este că nu se

pot prezenta sub nici o formă comparaţiile şi figurile poetice. Or, acestea sunt neasămănat de multe într'o mare operă literară. Odisseia, în cazul nostru este cea mai bogată în imagini şi cea mai abundentă în figuri poetice. Acestea numai cu ajutorul penelului măestru al poetului genial se pot realiza: cu cuvântul. Cum s'ar putea face de ex. ceeace spune Omer în versurile următoare:

— „A doua zi, *când se iviră zorii*
· „*Cu degete trandafirii*, în grabă
– „Se duseră la vas sfătuitorii... etc. (Cânt. XIII alin. 4).

Nu-mi pot imagina, pe cel mai abil regizor al filmului, cum ar putea să ne prezinte, întrerupând faptele înşirate în scurgerea filmului, această minunată comparaţie:

...*când se iviră zorii, cu degete trandafirii*...

Inainte de răsăritul soarelui, se profilează la orizont câteva mănunchiuri disparate de raze, cari se pierd în văzduh fără să se mai poată distinge...

S'au descrierea Itacei lui Ulise: Pământul.

— „E aspru şi de neumblat cu caii . . .
— „Şi nu de tot sărac, măcar că nu e
— „Aşà de întins. El din belşug rodeşte
— „Şi grâu şi vin. E umed totdeauna
— „De ploi, de rouă spornică'n rodire.
— „Şi-i bun de păşunat de boi şi capre
— „Şi are'n codri arbori de tot feliul
— „Şi nesecate adăpători. Deaceea
— „Şi numele-i Itaca, o streine,
— „Ajunse pân la Troia ce se zice
— „Că-i ţară îndepărtată de Ahaia"... (Cânt. XIII alin 27)

Cum s'ar putea imagina bucuria sau zimbetul şiret al lui Ulise, proectat pe fotografia lipsită de viaţă artistică? Sau cum s'ar putea reprezenta o ruguciune adresată Zeilor, altcum decât tot prin cuvinte?

Sau cum s'ar putea reprezenta pe ecran mânia lui Ulise:

— „Cum, dacă cerbul, adormindu-şi puii
— „Sugari în cuibul unui leu puternic,
— „Cutreeră păduri şi paşte iarbă
— „Pe văi şi când se 'ntoarnă leul
— „La cuibul său, dă leilor o moarte
— „Năpraznică, la fel Ulise odată
— „Sdrobiva pe mişci... (Cântul XVII)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂRTI SI REVISTE

E. WECHSLER: **Esprit und Geist. Versuch einer Wesenskunde des Deutchen und des Franzosen, 1928**

Analiza spiritului german și francez este o temă foarte actuală a epocii noastre din punct de vedere al direcției evoluții culturale, și autorul cunoscător al ambelor culturi, prin analiza sa subtilă ajunge până la elementele constituitive ale culturilor europene.

Germania, după Wechsler, este continuatoarea culturii elene clasice, pe când Franța este urmașa culturii romane. Gallo-francii și Germanii cari se înrudesc prin genealogia lor s'au departat prin diferența aceasta a structurii psihice. Germanul s'a cufundat în metafizică, muzică și misticism, francezul a devenit virtuos în „*savoir vivre*", în politică, în psihologie, în pictură și în sculptură. Neamul filozofilor tratează probleme confuze, neamul retorilor exprimă propozițiuni clare și armonice. Unul se bazează pe o năzuință interioară, altul imită modelul unei perfecțiuni exterioare.

Concepția autorului este justă dar nu și precisă. Elenul a primit toate de a gata dela natură și din cauza aceasta a văzut sensul, esența vieții în contemplația liniștită, pe când viața germanilor a fost un războiu continuu împotriva forțelor naturii; ceeace era scop la greci devine mijloc la germani: Natura nu este prietena omului ci îi este dușmană și prin sforțarea cea mai puternică trebue s'o cucerească. Cultura germanilor este o victorie continuă asupra naturii, deci este natural să vadă în voința sensul vieții și concepția lor încetul cu încetul a pătruns și în Europa romană.

După Wechsler, spiritul creator al culturii evului nostru este germanul iar francezul este răspânditorul ei. Germanii au răspândit gândirea elenă iar francezii pe cea germană. Francezii în sec. XVIII-lea erau răspânditorii *luminii engleze* și în sec. XIX, ai filozofiei și științei germane. Gândirea chaotică germană a devenit clară în formularea francezilor.

Nu este o simplă întâmplare că filozofii culturii moderne nu sunt francezii, ci germanii și englezii pentrucă în ei trăește promotorul lumii. Poporul francez ca și poporul clasic al renașterii concrete, poporul roman, a utilizat filozofia în viața socială. De aceia centrul de greutate al istoriei politice a evului nou este istoria franceză, pe când poporul german și englez a trăit separat în lumea teoriei și în lumea realității ca și când n'ar fi vrut să le amestece.

In ultima analiză cultura modernă nu este altceva decât corelația plină de viață a spiritului german și francez cu predominarea provizorie a nuanțelor caracteristice germanilor sau francezilor.

SOCIETATEA PSIHOANALITICĂ DIN PARIS: **Muzica și nconștientul.** (Ședința din 8 Mai 1928)

R. Allendy în „Revue française de Psychanlyse, 1928, I, redă comunicarea lui Germain asupra acestui subiect, precum și discuțiunile care au avut loc cu acest prilej, și la care au luat parte: Marie Bonaparte, Laforgue, Borel, Loewenstein, Julien și Monod-Herzen.

Concluziunile în rezumat sunt următoarele: Muzica nu exprimă concepte, ci stări afective. Fiziologic, provoacă reacțiuni circulatorii, respiratorii, plâns, fiori, etc., psihologic, are două feluri de efecte: o nepăsare față de lumea exterioară — muzica religioasă; o pornire spre acțiune — muzica de dans, muzica de războiu.

In cursul desvoltării sale muzica prezintă trei aspecte: ritmic, simbolic și descriptiv — aspecte amestecate în operele compozitorilor.

Se susține că ritmul e datorat în primul rând perceperii de către făt a propriilor sale bătăi de inimă. In vieața extrauterină, respirarea, alăptarea, legănarea, masticarea și împreunarea desăvârșesc ritmul.

Muzica adoarme pe copil, căci îl

readuce la emoţiuni anterioare înţărcatului.

Majoritatea psihanaliştilor prezenţi au fost însă de părere că în geneza ritmului nu intră repercusiunile impresiunilor prenatale, ci numai erotismul, care începe cu viaţa.

Se ştie că la păsări muzica e legată de instinctul sexual. De asemenea sensul erotic al dansului e neîndoios

„Copilul din leagăn caută satisfacţiile sensuale difuze încurând specializate la zonele erogene ale căror întâietăţi succesive se stabilesc".

„Semnificaţia psihică a ritmului s'a născut nu pentrucă copilul e legănat, ci dimpotrivă pentrucă mişcarea ritmică e prin esenţă erotică copilul e legănat".

„Muzica poate să readucă stări sufleteşti anterioare formării conştiinţei şi extrem de profunde".

UPTON SINCLAIR: „**Der Sündenlohn**" (eine Studie über den amerikanischen Journalismus) ed. II. în limba germană Malik-Verlga-Berlin 1929.

Prima ediţie a acestei cărţi a apărut în limba germană la 1920. Este un studiu scris de pana unui romancier. Totuşi autorul ne asigură la începutul lucrării, că se va baza numai pe adevărul pur al faptelor. Sunt fapte însă, pe care le-ai crede din domeniul fanteziei, cu toată asigurarea contrară a autorului.

Principala constatare ce face autorul este, că presa americană nu serveşte, decât interesele particulare şi ignorează sau denaturează complect pe cele publice. Presa americana e astfel constituită, încât e supusă complect Trusturilor mari, capitalurilor cari se cifrează dela 100 milioane în sus. Casele mici (sub 100 milioane capital) sunt exploatate fără consideraţie de această presă organizată.

Trusturile mari însă, au toate mijloacele la îndemână ca să muşamalizeze anumite afaceri sau să deslănţuiască anumite scandaluri: sunt trei cazuri de dominare a acestei prese:

a) prin *reclamă* pot face propaganda cea mai ingenioasă în culorile cele mai atrăgătoare; *b)* prin *muşamalizare* se vestejesc scandalurile, fie că se neglijează complect faptele, se dau uitării, fie că se denaturează adevărul; *c)* prin *distrugerea şomerilor*. Capitaliştii au o metodă ingenioasă de a corupe pe conducătorii muncitorilor, de a falsifica adevărul inducând în eroare opinia publică şi câştigând-o contra şomerilor. Astfel, nimic din starea mizeră a societaţii, nu transpiră şi nimic nu ajunge la cunoştinţa marelui public. Mister Hearst se mândrea a fi pus la cale războiul americano-spaniol (1897 8) pentru a-şi putea mări venitul, iar uzinele Krupp aţâţau la rândul lor Germania în numele patriotismului şi al lui „Deutschland über alles" din acelaşi motiv Starea aceasta de lucruri există în numele unei morale, creată tot de acest spirit dominator, morală, care se poate resuma în cele câteva maxime cunoscute, inventate de acest spirit, sau apropriate de el: „homo homini „lupus", „atacă dacă nu vrei să fi atacat", fiecare pentru sine", „pentru că afacerea e afacere" etc. Sunt nişte maxime emanate din morala eminamente burgheză a unei biologii egoiste şi crude.

Presa constitue cel mai eficace mijloc pentru realizarea acestor maxime. Există in acest scop în America o agenţie capitalistă, care dispune de vre-o 900 de publicaţii: Ziare, reviste (săptămânale, bilunare, lunare) etc. Mijloacele de care se servesc capitaliştii pentru aservirea presei intereselor lor sunt: *a)* proprietatea de ziare; *b)* raportul de dependenţă economică a proprietarului de ziare faţă de capitalist (care este totodată mijlocul cel mai eficace) *c)* subvenţii de anunţurii şi *d)* mită.

Conducătorii statului nu pot lua nici o măsură în actuala organizaţie, pentrucă — spune autorul — toţi sunt ţinuţi în şah de către capitalişti şi mai ales de capitaliştii organizaţi. Faimosul sistem Lobby este o organizaţie în afară de parlament, care stăpâneşte cu desăvârşire corpurile legiuitoare. Soluţii hotarătoare, eficace şi definitive nu se pot da — spune socialistul Upton Sinclair — în actuala formă a organizaţiei de Stat. Pentru a face ceva, autorul crede, că trebue o reformă radicală a societăţii, ca pe urmă o legislaţie muncitorească să introducă o asanare a opiniei publice şi o serie de sancţiuni pentru curăţirea plăgilor acestei

societăţi, printre care, cea mai mare este presa.

Copertele sunt foarte sugestive: prima copertă reprezintă pe un capitalist (înalt, bine făcut, autoritar în faţa unui ziarist (mic de statură, cu ochelari şi supus) pe care-l mitueşte făcându-i semn să treacă sub tăcere anumite lucruri. Ca fond al acestui desen, avem o mulţime de ziare capitaliste din St.-Unite. A doua copertă reprezintă pe cetăţean, legat la ochi, căruia i-se dă o injecţie veninoasă din partea „presei cetăţeneşti" şi în plus i-se fură şi bancnotele din buzunar.

MARCICKOWICZ: **„La littérature à la lumière du matérialisme historique" — Paris — Marcel Rivière — 1929 (231 pagini).** Este o carte în care se încearcă din nou fixarea definiţiei şi metodelor unei ştiinţe noi: aceea a *artei* şi în special a *ştiinţei literaturii.* După ce autorul trece în revistă metodele clasice (idealiste — Hegel; sociologice — Taine; freudiene — Freud şi şcoala lui) ajunge la studiul literaturii cu ajutorul metodei materialismului istoric, singura capabilă a ne da analiza completă a unei opere de artă. După ce analizează, cu ajutorul mijloacelor pe cari i-le pune la dispoziţie această metodă, o mulţime de opere literare şi o mulţime de autori („Robinson Crusoë", romanul lui Balzac, al lui Flaubert, Zola; teatrul lui Shakespeare, teatrul clasic francez, teatrul lui Al. Dumas fiul şi al lui Ibsen; apoi poesia lui Whitman şi Verhaeren, a lui Rimbaud, Jules Romains şi poesia futuristă), autorul conchide, că literaturile sunt oglinda fidelă a societăţii, poartă pecetea organizaţiei economice şi politice a epocei respective şi... un om de geniu „chiar dacă luptă contra epocei şi rasei sale, rămâne totuşi al epocei şi al rasei sale" (Renan). [1]) Pentru a analiza o operă literară trebue să urmărim cele câteva etape ale mecanismului ei de creaţie: 1. *Starea forţelor productive.* 2. *Mediul social,* cu instituţiile sale politice, juridice şi morale, toate fiind create de „starea forţelor productive". 3. *Scriitorul,* în care se cuprind în mănunchiu, toate aspiraţiile create de „mediul social" şi... 4. *Opera literară.* Ne întrebăm însă (este singura noastră îndoială), dacă nu s'ar putea inversa eventual termenii acestui mecanism spre a ne imagina un circuit invers de creaţie)?

Ca suprem argument pentru susţinerea tezei sale, autorul aduce câteva date statistice din opera lui *Odin* („La Genèse des Grands Hommes"), după cari se poate vedea clar că numărul cel mai mare de oameni de talent şi de geniu, îl dau clasele bogate, oameni cari sunt puşi la adăpostul grijilor materiale şi cărora li-se dă educaţia cea mai aleasă.

[1]) Pag. 202.

REVISTA REVISTELOR

Deşi adresate dire t tineretului englez, rândurile D-lui Wickham Steed din *„Review of Reviews"* Martie a. c., subtitlul „O ocazie pentru tinerime", sunt valabile şi pentru noua generaţie de pretutindeni. Bariera între bătrâni şi tineri o formează credinţa celor dintâi în posibilitatea reînvierii trecutului. Tinerimea judecă numai în funcţie de prezent şi viitor. In minţile tinere nu există noţiunea de reacţiune. Nu le e frică de o schimbare; n'au prejudecăţi fiindcă n'au mijlocul de a face comparaţii. Iviţi în pragul unei lumi noui, tinerii vor hotărî în mare parte soartea ei. Datoria lor va fi grea şi poate dureroasă, dar va da vieţii lor un scop. „Dacă tinerimea vrea să-şi ia locul la cârmă, să înveţe cum şi încotro să conducă."

„The Slavonic Review" publicaţia şcoalei de studii Sud-est europene dela Univ. din Londra (Ian.—Martie 1929) adresează un mesagiu lui Masaryk cu ocazia aniversării statului Cehoslovac. D-l Beneş semnează un articol despre „Europa Centrală în ultimii zece ani", iar D-l Al. Vaida, despre politica românească. Ministrul de externe cehoslovac arată superioritatea nouei situaţii create în urma căderii imperiului Habsburgic şi schiţează programul politic, cultural, social şi economic al Europei centrale. La sfârşit un supliment închinat lui Tolstoi.

In **„Revue internaţional de Sociologie"** din Ian.—Febr. a. c. D-l Vlă-

descu—Răcoasa scrie un articol despre *Sociologia în România*. Sociologia românească își are originea în filosofia istoriei (preocupare caracteristică a veacului al XIX. Cel dintâi, care deschide seria faptelor sociale la noi este *Eliade—Rădulescu* în „Istoria critică Univarsală" și „Echilibrul dintre antiteze", în cari este influențat de ciclurile istorice a'e lui Vico. *Vasile Conta* influențat de Buchner, Darvin și Spencer ne dă, pe lângă un sistem filosofic, și o încercare de tratat de sociologie. El dădea foarte mare importanța sociologiei dovadă faptul, că în calitate de ministru elaborează un proect de lege pentru înființarea unor catedre de filosofia istoriei și sociologie pe lângă fiecare universitate.

Xenopol este teoreticianul științelor istorice la noi. Sociologia după el nu se ocupă numai cu desvoltarea istorică a societăților, ci și cu starea lor la un moment dat. D-l *Iorga* pleacă de la principiul că ceea ce dă naștere creațiunii în istorie este „ideea" (Une synthèse de l'histoire de l'humanité). Cei cari s'au mai ocupat la noi cu sociologia sunt: D-nii Drăghicescu, Scraba, Madgearu, Porsena, Dobrogeanu-Gherea, Andrei Ibrăileanu, V. I. Bărbat și Șt. Zeletin. Adevăratul caracter științific al sociologiei îl dă D-l D. Gusti, care întemeiază „Institutul Social Român". Dsa definește sociologia ca o știință explicativă autonomă a vieței sociale, luată în ansamblu și privită static, în opoziție cu celelalte științe sociale (Etica, economia, arta etc.), cari studiază viața socială numai în manifestările ei parțiale.

În **„La Revue des Vivants"** din Martie a. c., cancelarul austriei Mgr. Seipel, pune din nou chestiunea: Federalism sau Anschluss. Vorbește despre un guvern federal și alte nouă guverne autonome pe regiuni (selbständige Länder): un consiliu național și alte nouă diete autonome. Un federalism prea larg însă ar complica prea mult viața politică administrativă și economică a țării. Împărțirea republicei austriace în multe state mici federative împiedecă — spun partizanii alipirei la Reichul german — și îngreuiază procesul alipirei. Însă federalismul acestor mici state are un mare avantaj: se realizează unul din cele mai de seamă deziderate ale democrației, acela al guvernării poporului prin sine, lucru care este foarte greu de împlinit în statele centraliste.

Monarchii Austriei s'au obișnuit cu ideea de transformare a imperiului poliglot în confederație de state intranaționale încă înainte de 1914. S'au obișnuit însă cu această idee numai dupăce naționalitățile au ajuns la conștiința individualității lor și pentru a pacifica mocnirea lor suterană. Deci formația politică federală e de origine istorică. Și poate tocmai din această cauză se poate observa că de sub tendințele federaliste cu alură democratică, respiră un spirit vechiu conservator al Austriei istorice — lucru de care social-democrația austriacă se isbește dârză și pe care Seipel pare a nu vrea să-l înțeleagă.

„Mercure de France" în Nrul său din Martie 1929 ne dă câteva principii din politica lui Kipling. După el forma de guvernământ cea mai recomandabilă popoarelor embrionare este cea monarchică, bazată pe autoritatea unui singur membru al comunității și pe forța, cu ajutorul căreia se va menține ordinea politică și unitatea direcțiunei sociale. Această formă — recunoaște și Kipling — rămâne în domeniul *trecutului*.

Democrația însă, este apanajul *prezentului*. Kipling critică aspru starea de spirit pe care a creat-o democrația. Aceasta n'a făcut altceva, decât a contribuit la depravarea individului. Sufragiul universal a înmulțit numărul politicianilor.

Kipling este, cu un cuvânt, contra, nu atât a parlamentului, cât a parlamentarilor, cari fatal, au fost demoralizați de sistemul însăși al parlamentarismului democrației. Cea mai bună dovadă este apelul, care se face veșnic la sentimentalitatea poporului (cu ocazia alegerilor). Idealul lui Kipling se reflectează în viitor, întrucât, el speră că democrația să nu fie ultima fază a evoluției societății. Trebue să vină o vreme, crede Kipling, când vor fi capete cari să *știe* că comande și altele cari să se *priceapă* la executare. Pentru aceasta se cere muncă desinteresată de ambele părți. Pentru realizarea acestui ideal, Kipling crede, că societatea va evolua

spre un nou individualism. Oamenii nu vor mai trăi în mase compacte și conducătorii nu-și vor mai face iluzii din raționamente bazate pe mulțime, cari s'au dovedit de atâtea ori complet eronate. Statele vor deveni tot mai mici: municipalități autonome. Doar de dragul comerțului dacă va mai fi nevoie undeva de un minister internațional al transporturilor. Acesta însă va fi organizat în proporții uriașe și va dispune de puteri nebănuite. Această transformare se va face pe măsura în care politica va produce tot mai mult desgust în sufletul oamenilor.

In **„La Revue hebdomadaire"** din 2—III—1929, Keyserling scrie un articol despre Japonia Modernă (Vue d'ensemble de la civilisation japonaise) In el caută să facă o paralelă între caracterul roman și cel japonez. Cu același suflet incisiv, net, dur, observator, sigur, Japonezii au putut să-și transforme țara patriarhală într'una modernă. Este însă ceva, care-l deosebește pe Japonez de Roman: divinizarea spirituală a împăratului și — ceea ce e și mai important — renunțarea la sine și fuzionarea individului în colectivitate (Lao-Tsë: când renunți complet la personalitate atingi gradul suprem al ei.) Japonezul este esențial utilitarist; un utilitarism aservit colectivității. Ceeace a primit Japonezul dela Occident nu i-a alterat prea mult caracterul. Conducătorii Japonezilor (Mutsuhito) sunt îngrijorați mult de faptul, că poporul în contact prea mare cu streinii s'ar putea pierde cele două elemente constitutive ale caracterului său: sentimentul de natură și patriotismul său specific. Pentru a împiedica acest lucru, caută să reînvie o mulțime de tradiții și practici tradiționale din trecut.

„Revue de Genève" în numărul său din Februarie 1929 dă un articol intitulat *„Israël"* (L'étrange destinée d'un peuple) al D-lui Josué Jehouda. Caută să ne înfățișeze stadiul și felul în care se prezintă problema semită în general. Proorocește neamului Israël, în ciuda tuturor persecuțiilor, o viață veșnică, datorită tocmai energiei sale vitale. Neagă categoric influența socială a evreilor ca colectivitate.

Vede în problema semită o enigmă sociologică internațională de mare importanță, care, cu toate încercările savanților, a rămas neresolvată și va rămâne mereu neresolvată, fiindcă „poporul ales" are o putere, care întrece înțelegerea omenească. Pericolul evreesc însă, este o iluzie înșelătoare. Imprăștiat pe tot globul pământesc, poporului evreu îi lipsește puterea și posibilitatea materială de a lucra în comun.

Totuși această „minune vie" dovedește, că înțelege secretul de a trăi o lungă viață socială pentru a-și putea îndeplini cândva, delicata și penibila misiune, se i s'a impus de providență.

BCU Cluj / Central University Library Cluj